

ఆకాశవాణి

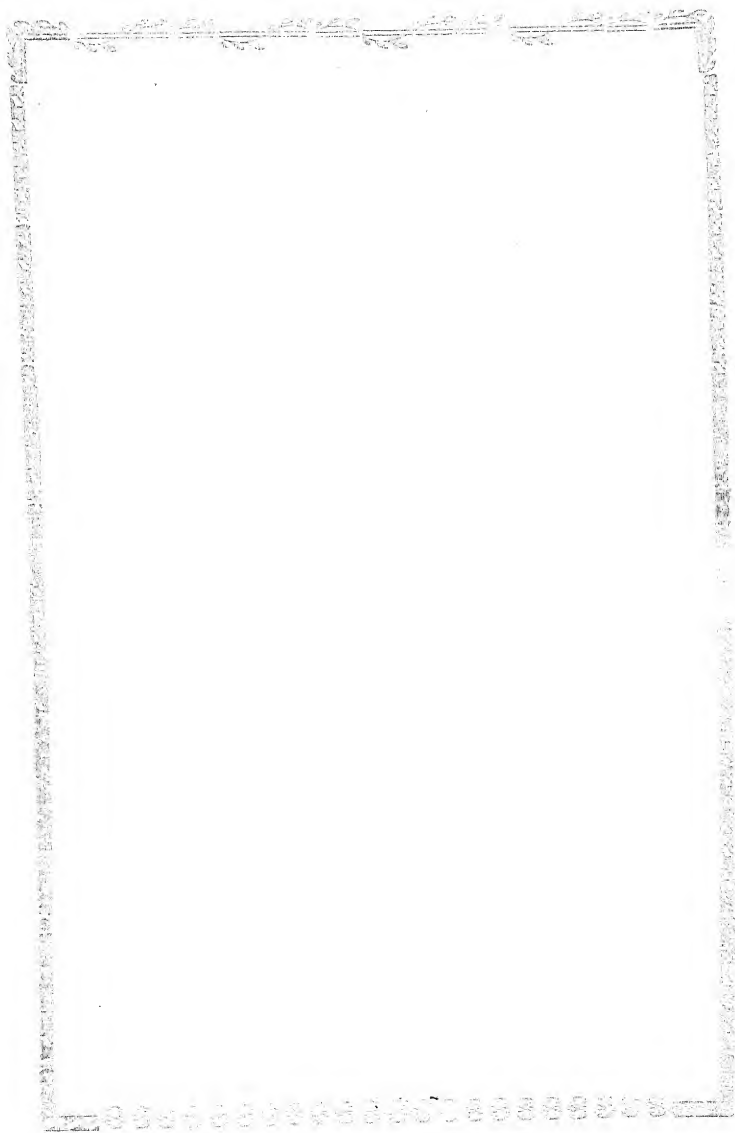
బ్రహ్మ కీర్తి
గుమ్మడిదల వెంకట సుబ్బారావు.

గోష్ఠి ప్రచురణాలయము,
అమలాపురం.

స్థాపక అధ్యక్షుడు]

[సం 1-4-0.

అంకితము.

ఇందలి గీతికలను నాకొనఁగి, నా జీవితము
నింతవఱకు గూపొంఁదియి, నన్ను శృతార్థుని జేసిన,

శ్రీ కనకదుర్గా దేవికిని,

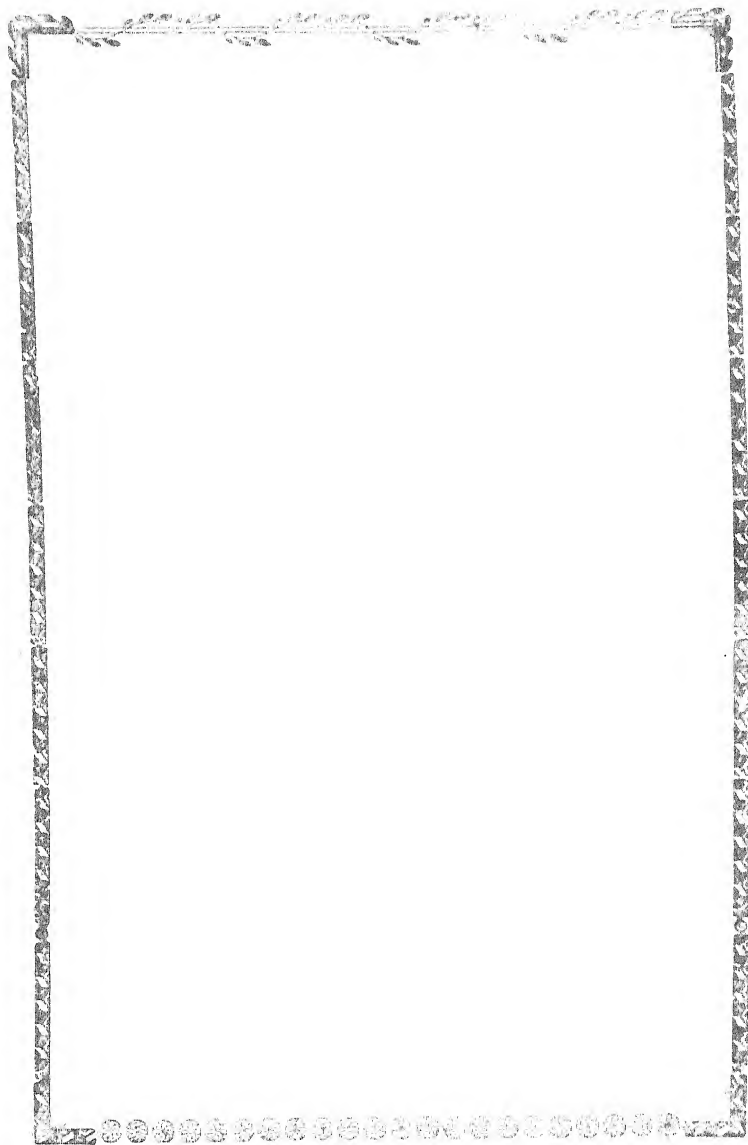
శ్రీ లక్ష్మీనృసింహస్వామివారికిని,

ఁగా పోత్తమును భక్తిపురస్కరముగ అంకితమొన
ర్చుచున్నాను.

ఓమ్ ! తత్ ! సత్ !

గుమ్మడిదల వెంకటసుబ్బారావు.

శ్రీ ర ద్తే.

ప్రస్తావన.

ఈ పాత్రములో దైవికముగ నాకు లభించిన కొన్ని పద్యములు, పాటలు, వ్రాయుచుచున్నాను. “దై వి క” మనగా, నాలో యెట్టి అర్హతగాని, సాధన సంపత్తిగాని, కోరికగాని, ప్రయత్నముగాని లేకయే లభించినవని యర్థము. ఇందు కొన్ని గీతకలు యధార్థముగ నాకు సుషుప్తస్థిలో తలగడలోనుండి దొర్లివచ్చినవి. అట్లు లభించుట చీతను, “అకాశము” శబ్దమున కాధారభూత మగుటచేతను, ఏనికి “అకాశ వాణి” యని పేరిడుట తెటస్థించెను.

చిన్నప్పటినుండియు నాకు తెనుగులో అభ్యాసము తక్కువ. అందు కవిత్వ మనలే తెలియదు. ‘సులక్షణసారము’ నేను చదువలేదు. లఘువన నేమో, గురువన నేమో, యిప్పు టికిని నే నెఱుగను. యత్నితానలు నా కవరిచితములు. కవిత్వము మాయంట యిలవేల్పుకాదు. నా జీవిత వింతవరకు రాజకీయములు నూచుపాళ్లు- సారస్వతము సున్నాపాళ్ళుగ నడచినది. అట్టివానికి కవిత్వమేల? ఇచ్చట నే యున్నజాక విదూరము !

అవి 1932-33 రోజులు- నేను బ్యాంకీ ఉద్యోగము మానుకొని తిరిగి రాజకీయములలో ప్రవేశింపనున్న కాలము, దేశములో శ్రీ గాంధీమహాత్ముడు బ్రిటిష్ ప్రభుత్వముతో పోరి, యోడి, తన నాయకత్వమునుండి విముక్తిపనున్న సమయము. ఆ కాలములో నేనొక “కూర్మావతార” సినియం దుండెడివాడను- అనగా లోకవ్యవహారములనుండి దాదాపు విరమించుకొని, ఆత్మోన్ముఖుడనై యుండుట. అదొక అసి ధారావ్రతము- బ్రహ్మసాధన. అప్పటి నా భావచాిత్రము యీ కవిత్వాధోరణికి కారణ మనుకొందును. అనొక తపో ఫలమో, లేక పూర్వజన్మ సుకృతమో, నేను చెప్పలేను. ఆయా సమయములందు వచ్చిన పద్యములు, పాటలు, వచ్చినవి వచ్చినటుల గ్రంథస్థమొనర్చుకొని, దాదాపు అదే రూపములో యిందు పొందుబరచుచున్నాను. అప్పటి పాటలు, పద్యములలో మరికొన్ని యీ సంపుటిలో జేర్చబడలేదు. దైవమనుకూలించెడిచో, వాటిని వేరొక సంపుటి గనో, లేక ద్వితీయ ముద్రణమునందో ప్రచురింపవచ్చును. “నందోరాజా భవిష్యతి.”

ఇందలి వివిధ గీతికల రచనా సందర్భములను విపుల పరచుట కిచ్చట తావులేదు. కాని రచనాకాలము మాత్రము లభ్యమైనచోట్ల ఉదహరించడమైనది.

ల క్ష ణ వి ష య ము.

ఇందలి పద్యములు కందములో, కందమాలములో, వెలదులో, ఆటవెలదులో, సీసములో, స్వర్ణములో. నేనె

ఋగను, వీటి లక్షణవిషయమై “యతిప్రాసల” గూర్చిన ద్వితీయ ప్రకరణమందు “ఆకాశవాణి” యే ప్రస్తావించుచున్నది. ఇందు కొన్ని “పేస్సీర్సియక్” అనునటుల, “సుబ్బరాయ కవిరాజవిరాజితములు” ను కావచ్చును.

ఈ సందర్భమున నొకగాథ జెప్పట యవసరము. వీటి ఆరంభదశలో యీ పద్యములను నా మిత్రులగు బ్రహ్మశ్రీ గొల్లపూడి వెంకటేశ్వర శాస్త్రిగారికి చూపితిని. అందుపై వారు “ఇవియెంతయు రసవంతముగను, భావగర్భితముగను, ఉన్నవి. కాని అచ్చటచ్చట కొన్ని లక్షణలోపములును గలవు. మీరొకతూరి ‘సులక్షణసారము’ బరించినచో బాగు” అని నాకు సలహా నిచ్చిరి. అప్పుడు నాకేమియుం దోపక, ‘వాణి’ నుద్దేశించి, “ఈ యతిప్రాసల గోలయే” మని పృచ్ఛ సేయగ, యిందలి ౧, ౨ పద్యములే యాపె సమాధానము- తదుపరి యిందుగూర్చి మరికొన్ని పద్యములును వచ్చినవి.

ర స పో ష ణ.

కవిత్యమునకు రసమే ప్రధానమని నాయభిప్రాయము. అసలు “సరస్వతి” యే (స -|- రస -|- వతి) రసముతో కూడినది. పోతనామాత్యుడు తన కావ్యకన్యకను “రసాల సాల” యని వాక్రుచ్చెను. పాశ్చాత్యులు “సవరను” [Sovereign] అను కానును మనము “నవరసు”, అందుము. అనగా నవరసములతో కూడిన నాణెమనికదా! ఈ దృష్టితోనే “ఆకాశవాణి” గీతికలను బరిశీలింపవలెనని రసజ్ఞులకు నా మనవి.

“అకాశవాణి” రసపోషణలో మన స్వీయ సంప్రదాయములకు ప్రమాణస్థానముండును. ఇచ్చటి గుర్తు, గోపురములు, క్షేత్రములు, వండుగలు, కళలు, ఆచారములు, బంకారములు, రీతులు, పాఠాని, గోరింటాకు, తిలకము, బంగళసూత్రము, నటరాజ నాగరిముఖ, * అన్నిటియందును అకాశవాణి* వాకడలు సమాతనములు. ఇందలి యాకౌకశ్యమేమనగా, వీటి అన్నిటికిని శాస్త్రసమ్మతమును అర్థము నొసంగి, జీవరహితముగా అన్ని మన ప్రస్తుతాచారములొక సమాజ జీవమును, నూతన వికాసమును “అకాశవాణి” మొనగడుచున్నది. అట్లని యొక పద్ధతి కేవలము ఛాందము [orthodox] కాదు. ఇచ్చటి సమాతన సూత్రములకు ఆధునిక విశేషానంద, అరివిందఘోష్, గోపాలకృష్ణల మాదేశానుసార మొక నూతన సమస్వయ మార్గమును సూచించుటకును “అకాశవాణి” యత్నించును.

సమస్వయ మార్గము:

ఈ సమస్వయము గూర్చి మరొక్క-మాట భారతావనిలోనే కాక యానద్యూమండలమందును మానవకోటి మొక నూతన సమస్వయమార్గము నన్వేషించుచున్నది. కేవల హిందూ ముస్లి మేతర సమస్వయము మాత్రమే కాదు- ఇచ్చటి దేశకాలపాత్రలన్నింటియందును సంపూర్ణ సమస్వయమవసరము. ఇందుకు మన ఆంధ్రసీమ యెంతయు తగిన

* “రైద్రుని గలయా - సాగను కుచలు.” (22 పుట)

త్రేతము. ఇచ్చట మన పూర్వులు “హరిహరనాథు” ని గొల్చిరి. “శివాయ విష్ణురూపాయ” మంత్రమును జపించిరి. “శ్రీవాణీగిరిజా” యని త్రిమూర్తుల నొకేతూరి భజించిన జాతి- మన ఆంధ్రజాతి అట్టి జాతిలో శ్రీ వివేకానందునికి బిమ్మట యొక సూతన బ్రాహ్మణ ధర్మమును చాటిన ఆంధ్రగిత్తును గొన్న ఆంధ్రా వ ని ధన్యురాలు. అట్టితరి యిచ్చటి దశావతార సూత్రము; చతుస్సగర మంత్రము, ఉజ్జయివీకేంద్రము, కృష్ణయుగము, చక్రధ్వజము, గరుడ విరూపములు, ఆంధ్ర సముద్రము, మున్నగునవి కేవల మాధునికములు. మాత్రమే కావు- ఇండు కొన్ని విస్తరములు నై యున్నవి. ఇచ్చటి ధూన్తిలక్ష్మీ యా శతౌష్ణపు పితాంగనయే.

రాజకీయములు.

రాజకీయములలో “ఆకాశవాణి” ని ఉత్తమోత్తమ క్షుత్రియమార్గము. ప్రస్తుత క్రుష్ణచోద్ధరణకై ఒక మత సమన్వయమెట్లు అవసరమో, యిచ్చట రాజోద్ధరణను మన తోత్రధర్మమును పునరుద్ధరించబడనలెఱుని యాపె నమ్మిక. అల్లూరి రామరాజు మె అభిమాన్వహితుడు. అరాచక పద్ధతు లామె కడమృతములు. యుద్ధమందామెకు ధర్మయుద్ధమే కావలయును. రాజ్యాంగములలో “దండము”న కాపె ప్రత్యేక సాసమొసంగుము. ఏలయన, రాజసీతిని దండసీతియలెఱుగు కుదా ! శ్రీ వినోబాభావేల “సేనారహిత” రాజ్యములు దామెకు నమ్మిక లేదు. ప్లాగ్ మెంటరీ సంప్రదాయము

మీకు ధిచ్చించవు. భారతీయ సమ్మంగ సూక్తిమే యాపే
సర్వము.

స్వామ్యమౌత్య పునరావృత్తి, కోశదంధా సుహృత్తధా
సప్తప్రకృతయోహ్యతా, స్వప్రాంగం రాజ్యముచ్యతే ||

(శునిస్మృతి, 9.294)

స్వారాజకీయములన్నను ఆశ్రమ కినుకయే. ఇదియి యుక్త
క్రములను, నిజానిజములను భావికాలమే సమాపించ
దు.

భావవిషయము.

భావ విషయమై “ఆకాశవాణి” యితరక్తైతలను
యొగ్గ బదిలేదన్ని చూపుటకు రెండుమూడుదశాంశాలు
గాత్రము చాలును. ఉద : అరుణోదయ వర్ణనలో యిచ్చికి
బ్రహ్మణ్య నారసింహ సంహగము”ను విశ్వకవిరవీంద్రుని
జననమున” తో పోల్చిచూడుడు ! శ్రీ తాగురుకవియొక్క

రాత్రి ప్రభాతిల - ఉదయ రవిచ్చితి ।

పులుబ ఉదయ - గిరిభానే ।

గాహ విహంగున - పుణ్య సమరణ ।

నవజీవన - రసధారే ।

తవక్యజా - రుణరాగే ।

నిద్రిత భారత - జాగే ।

మోచరణముతో

నవయుగోదయ సమయంబు యేనుడుచే ।

అల్లడే ! అరుణోదయంబయ్యె తూర్పు దిశల !

.....

జనుచున్నది వేగమె యల్లయెడల || (29 పుట)

అను గీతికను పోల్చిచూచినచో, యిందే భావమొక్కడు

ససౌజమును, ఉత్కృష్టమును, శ్రావ్యమైనదో, పాఠకులే నిర్ణయింపగలరు. కోడికూతలు, కాకియరుపులు లేని ఉపసౌక ఉపసేనా ?

ఇటులనే శ్రీ ఆదిశంకరుల 'న్మసింహస్తోత్రము' లో

లక్ష్మీన్మసింహ మనుదేహి క కావలంబమ్ #.

అను భావమును, "ఆకాశవాణి" యొక్క నిరదాను తికిని గల తారతమ్యము. "ఆకాశవాణి" యందలి శాస్త్రాధ్యయనమునకు బ్రత్యుత్తరముగ శ్రీ నాంసింహులు సాక్షాత్కరించుటయు,

"ఏమిమేలుము మరెవూడు కేల యేండ్లు"

అనగా "నీ గోష్ఠీధర్మ మిచ్చట మూడువేల యేండ్లుండు గాక !" యని ఆశీర్వాదించుటయు, నా భాగ్యము, ఆహా ! ఆ పరమేశ్వరుడెట్టి ధయామయుడు ! ఎంత శాంతమూర్తి ! సహనవర్తుడు ! కాలమెట్లు రూపింపనున్నదో ? ఎవరు చెప్పగలరు ?

"ఆకాశవాణి" లోని ద్వాదశావతార తత్వమును కేవలము మత దృష్ట్యాదుకాక, పేస్పియర్ కపిందుని "మానవ సప్తాంకలిలలు" (The Seven Stages of Man) అను భావముతో పోల్చిచూచినచో, మన భారతీయ సంస్కృతి, దృష్టాంతములందలి ప్రాశస్త్యతను మనము గ్రహింపగలము.

ఆంధ్ర తీర్థము.

అంధ్రాననిహో య న త రి చి న “అకాశవాణి” కి
 గాభిమానము మ్మెడనుటలో నబ్బురములేదు. ఆ ప్రయతి
 “రాజశ్రీజాతి” యనియు, ఇచ్చటనే “చతుస్సాగర
 తమ” అను మంత్రరాజ ముత్పన్నమై యిప్పటికిని
 పండుచున్నదియు, ఆపెను దెలియును. ఈ యభిమా
 నకేవలమిచ్చటి నగులు, సమస్తానగాలు, ఓడలపై
 గ్రమేకాదు. ప్రిజల తిడి, బట్ట, కళలు, రీతులు, తల
 అన్నిటిలోను ఆపెను ఆంధ్రతీర్థము పై ప్రీతియే.
 చ్చటి మతమును ఆపెను ఆంధ్రమతమే కావలెనట!
 గ్రమిచ్చట వెలసిన “తీర్థమతముల” లో నొకటి మత
 ఘ్న (శంకర మతము), రెండవది తమిళము (రామూ
 లు), మూడవది కర్ణాటకము (మధ్వమతము) పగుటయే
 నేడిచ్చట వెలసిన శ్రీ రాధాస్వామి, సేంద్రీమతము,
 సహార్నాథ్ ఆదిమతములన్నియు ఆంధ్రతీర్థములగు
 “అకాశవాణి” కి కేవల మాంధ్రధర్మమునెడ మనసు
 లలో నాశ్చర్యములేదు. ఆపె ముందు ఆంధ్రమహా
 లెలు చెల్లించెదరా? చూడవలసియున్నది.

స్వసంప్రదాయోద్ధరణమునట్లు “అకాశవాణి” దీక్షా
 గ్రములు ప్రత్యేకముగ బేరొనడగినవి. గత ఏడు సం
 వేండుగ యిచ్చట ప్రబలిన గౌరవనీయముచే భాగ
 లెల్లంతోపాటు ఆంధ్రులు తమ స్వసంప్రదాయములను
 పోయిరి. ఇట్టిసమయమున మన గోపాలకృష్ణుడీ స్వసం

ప్రదానములపట్ల నొక ఉద్ధారకుడుగ ఇచ్చట నవతరించెను. నా స్తిక్యత పెచ్చు పెరుగుచున్న ఈ కాలమున ఆతడా స్తిక్యత నలుదిశల నెదజల్లెను. మన జాతి “బ్రహ్మజాతి” యే యని యెలుగెత్తిచాటెను. రాజకీయములలో మగీయ వందేమా తరమునకు మారుగ భూవతిత్వా దర్శమును ప్రకటించెను. భాషా విషయమై పాశ్చాత్య మాతృభాషారాధనకు భిన్నముగ (శ్రీ పిల్లలమరి) వినవీరభద్రుని “వాణి నారాణి” సంప్రదాయము నుద్ధరించెను. అట్టి మహనీయునకు మూ “ఆ కాశవాణి” శిష్యురాలు.

విప్లవయుగము,

ప్రపంచమందంతటను యిప్పుడు రానున్న యుగ మొక మహా విప్లవయుగము. ఆటంబాంబు లిణిగిపోయి ఆత్మశక్తి విజృంభించవలసిన కాలమిది. ఒక్క మన దేశము దేశాదు. యావద్భూసుండలమందును ధర్మమునకు గ్లాని కలిగిని, ఇప్పుడిచ్చట “యదా యదాహి ధర్మస్య” అను గీతానూక్తి ననుసరించి యొక నూతన ధర్మ మవతరించవలసి యున్నది. ఈ యవతరణమునందు ఇతరులతో పాటు ఆంధ్రులును తమ అస్థాపాత్రను ధరించవలసియుందురు. అట్టితర ‘ఆ కాశవాణి’ భావము లాంధ్రదేశములో యెట్టి సంచలనము గలుగ జేసినను యీ ప్రచురణకై నేనొనర్చిన కృషికి నేను ధన్యుడ నగుదును.

ఈ గీతికలలో కొన్ని నెల్లూరు 'స్వ తం త్ర',
బరంపురం 'వెలుగు,' నా 'గోష్ఠి' మున్నగు పత్రికలలో
లోగడ ప్రచురించబడినవి. ఆయా పత్రికాధిపులకు నా
కృతజ్ఞత.

ఆంధ్రరత్న "చాటువుల" లోని యొక పద్యరాజ
ముతో యీ పస్తానన నిక ముగించెదను.

సీ॥ కీగిరిజాలతి స్థితమఖాంభోరుహ

సారస్య శుభుపాన సమయములను ।

బ్రహ్మాది ముని ముఖ్య ప్రార్థిత దానవ

సంతాన శంహార సమయములను ।

పర శుభేలాది భూసుర భక్త సంతాని

శుంకంభ సాదృశ్య సమయములను ।

నవయుగోదయశేఖ భవసమచిత వస్తు

సంతానము స్మరించు సమయములను ।

తే॥ శీ॥ ప్రళయతాండవ ముద్గండ లీల వెలయ ।

రాజరాజేశ్వరీమనో రాజ్యమేలు ।

సమయముల నాదు పల్కుల జాడవినుము ।

రామనగరీపరాంగ ! శ్రీరామలింగ ॥

'గోష్ఠి', అమలాపురం.

మన్మథ సం॥ ఆశ్వయుజ

శు॥ ౧౫ లు.

ది 31—10—1955.

ఇట్లు బుధజన విధేయుడు,

గుమ్మడిదల పెంకటసుబ్బారావు,

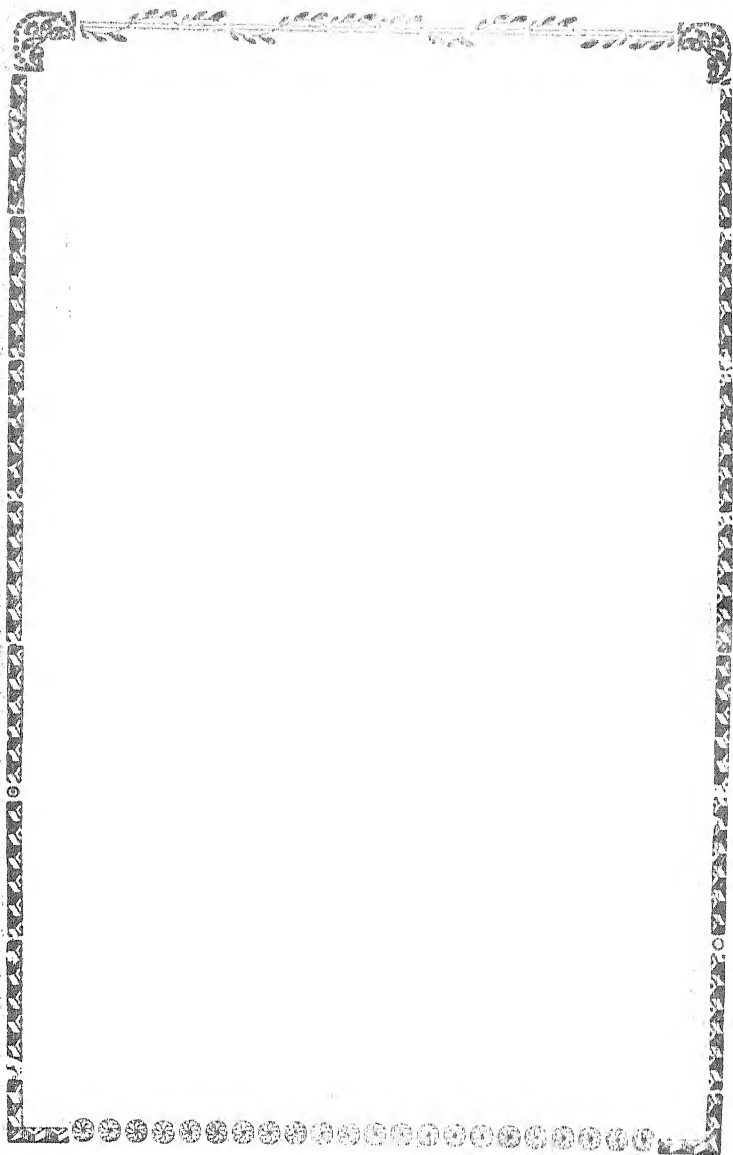
విషయ సూచిక.

అంకితము	
ప్రస్తావన	i
ప్రథమశ్మతి : ఆత్మీయములు.	1
ద్వితీయశ్మతి : యతిప్రాసంగికార్పి	9
తృతీయశ్మతి : దైవప్రకరణము	15
శ్రీ దుర్గా స్తవము	17
అరనాతీశ్వరము	23
శ్రీ సుబ్రహ్మణ్య నారసింహ సంవాదము	27
ద్వాదశావతారములు	33
దేవతలతో సంభాషణ	36
అమరేశ్వరుడు	38
శ్రీరాముని సన్నిధికి	40
దీపానళీమహాత్మ్యము	41
గీతారహస్యము	43
చతుర్థశ్మతి : ఆంధ్రప్రబోధము	45
అంధైక్యత	47
అనాంధ్రాధన	48
తౌతమార్గము	52
అరాజకమార్గభండన	54
సముద్రగానము	57
ఆంధ్రదేశము, అరసికత్వము	61
సుఖదుఃఖములు	64

మచమశ్మతి : ఇతర విషయములు.	65
ఝాన్సీలక్ష్మి : అట్లతద్దపాట	67
శ్రీ సుబ్బరాజుగారు	69
జగదీశచంద్రబోసు	72
ట్రాటిస్కో	73
శ్రీనివాస అయ్యంగార్	74
మడిపాట	77
ఇల్లు	78
దండుపాట	80
స్వరాజ్యలక్ష్మి స్వయంవరము	81
శ్రీముఖము	83
జై ! జగన్నాథ్	84

ప్రథమశ్లోతి:

ఆత్మీయములు.

శ్రీరస్తు.
శ్రీ గురుభ్యోనమః.

అ కా శ వా ని

వృద్ధమశృతి : ఆత్మీయములు.

౧. శ్రీపాదములజేరు వ్యాపారధోరీణ
నిపుణాంగకులము వ్యాపారి కులము ।
ఇలభారతాన్వయం బడ్డిపోయెడి నాడు
పురుషాంతరంబిచ్చు గోత్రీ కులము ।*
- కలివెంక టేశ్వరాయను సూక్తి సిద్ధింప
నిలవెలయు వేంకటనాయ కులము ।
సృష్ట్యాది స్థితుల కాకరమైన మూలంబు
నిఖిల సుబ్రహ్మణ్యనాయ కులము ।
దేశమా, మాది నాల్గుసంధ్యాల నడుమ ।♦
కాలమా, కలికాలమా కృష్ణయబ్దము ।
ఇందు పాత్రలు పదకొండు నడచి రింక ।
ద్వాదశాదిత్యులము- సాధుపోష కులము ॥

* భారద్వాజగోత్రీయ — ‘ఇండియన్’ గోత్రము.

♦ “చతుస్సాగరపర్యంతం”

అల హిమానిలయమహా అక్కమానాథుండు
 కొండయాఘ్యుడు గొప్పతాత మాకు ।
 శ్రీవిష్ణు నిలయమహా రత్నగిరిశుండు
 శేషేశ్వరుండెలన్ తండ్రిమాకు ।
 అల కశ్యపునిద్రుంచి, అబలుని రక్షించి
 అభయమిచ్చిన యుబ తల్లిమాకు ।
 ద్వాపరాంతమున యాకృష్ణుని భ్రాతగా
 నవతరించిన రాము డన్న మాకు ।
 అల కాశికానాథు పత్ని శ్రీ అన్నపూర్ణ ।
 అక్కయగు, ఆత్మరాజ్యంబు నేలుకతన ।
 రాజరాజేశ్వరీ యనం బట్టచుహిషి ।
 సరస సావిత్రీ ధర్మంబు బూనినలుపు ॥

బాలవిద్యను గరపె బాలశుభ ఘనము ।
 బ్రహ్మవిద్యను దెల్పె భీమశంకరుడు ।
 మధ్య విద్యను* జెప్పె మృత్యుంజయుడు ।
 విశ్వవిద్యను† దెల్పె వేదవరంగమ్ ।
 రామతారక మబ్బె బాలుడై యుండ ।
 విష్ణువిద్యను గరపె గోపాలకృష్ణమ్ ।
 విద్యలన్నియు నేర్పు వేదవిదుండు ।
 అల్ల శ్రీ సుబ్రహ్మణ్య వర్యుడవఘ ॥ (1933)

ర. అన్ని క్లాసులలోన నగ్రస్థానముబొంది
 గురువుల నుత్కీర్ణ గాంచువాడు ।
 పందొమ్మిదవయేట “పుష్ట ఫీడ్” మటంచు*
 హోమ్‌రూలు మూమెంటు జేరువాడు ।
 కాలేజీ ట్యూటరుగాజేరి వెంటనే గాంధీ
 కాంగ్రెసుజొచ్చి శాచువాడు ।
 యానామునుండియా గీతార్థసూక్తిగా
 సర్వ ధర్మంబు వర్జించువాడు ।
 సహకారసంఘంబు లుద్ధరించెడివేశ
 రామకార్యంబనన్ దూకువాడు ।
 ఇండియన్ బ్యాంకును శంఖాణి తలదన్ని
 ఆంధ్రుల మర్యాద గాచువాడు ।
 మరణమన్నను యించుక జంకులేక ।
 గోపకృష్ణుని బ్రతికించి యుత్సవించు ।
 గోష్ఠినిలయంబు, ధర్మసంసాపకుడు ।
 అల్ల శ్రీ సుబ్రహ్మణ్య పర్యుడనఘ ॥

గి. కాంగ్రెసు విర్మాణ కార్యక్రమంబనన్
 బ్రహ్మకుసీడుగా బూనువాడు ।
 సంపూర్ణ స్వాతంత్ర మన సాంబముంది యా
 జవ్వరుల కాదర్శప్రాయు డెవడు ।

* “What my country wants is Food and Freedom.”

స్వారాజ్యకక్ష నందరింటి ముచ్చంద

అంధ్రావనిలో నంజ వేయవారు ।

అత్తైరాజ్యంబను విష్ణురాజ్యంబున

ను తమ పీఠంబు దాల్చువాడు ।

గాంధీ శ్రీమృని రాజ్యబు నీజ్యమనుచు ।

విష్ణుచక్రంబే రాజ్యసాధనమ యనుచు ।

లోకమునకెల్ల తాత) ధర్మము జూడు ।

అల్ల శ్రీ సుబ్రహ్మణ్య వర్యుడనఘ ॥ (1933)

ఆంధ్ర విద్యాపీఠగోష్ఠి గోష్ఠీయంచు

అల లొడుచునుండు చుండువాడు ।

గోపాలకృష్ణుని ముదిగల కోర్కెల

మ, ద్వియత్ గూడి చురియువాడు.

సంకర మయమైన యీ ప్రపంచముకెల్ల

శంకరమతము నిష్పించువాడు ।

రామరాజ్యంబెల్ల యీ కలియుగమందు

కృష్ణార్పణంబని చాటువాడు ।

గాంధీశ్రేష్ఠుని చక్రింబు “చక్రు”వాడు । *

దాసరాజుని రాజ్యంబు దాల్చువాడు । ♦

గోపకృష్ణుని గోష్ఠంబు గాచువాడు ।

అల్ల శ్రీ సుబ్రహ్మణ్య వర్యుడనఘం ॥ (1933)

కుట = చక్కత తత్వమునకు మార్పుట.

తంజనుని స్వరాజ్యము.

2. “నాల్గు సంద్యాల” సంతార్పిక్ కట్లాంటికా
 ఆర్పిక్ పస్పికలని వ్యాఖ్యసేయువాడు ।
 గ్రీనిచ్చినున్న యా భూమధ్యరేఖ
 నల్ల దే ! దెచ్చి యుజ్జేని నిల్పువాడు ।
 కాలంబునకు కైస్త్రు కొలికెపూసై యుండ
 కృష్ణుని యుగరాజు గూర్చు నెవడు ।
 కైస్త్రు మహమ్మాదులను దేవతలగల్పి
 మత ధర్మముల నుద్ధరించువాడు ।
 “హక్కు శాస్త్రము” బొక్కులోనవిమియుంచి ।
 గాంధీ శేషుని మతమెల్ల గంగగలిపి ।
 లోకమున కెల్ల బ్రాహ్మణ మతముచాటు ।
 అల్ల శ్రీ సుబ్రహ్మణ్య వర్యుడనఘ ॥ (19-6-33)

౩. రాజ్యాంగమనగనా సప్తాంగమానను
 భారతి స్మృత్యర్థ మెవ్వడెఱుగు ।
 వార్ల మెంట్ పత్తిభల పశుపతి పాల్జేసి
 విష్ణురాజ్యము నెలకొల్పు నెవడు ।
 విజయవాడలొనున్న దుర్గ దేవళ గూడి
 కృష్ణ కోటలుగట్ట బూను నెవడు ।
 ‘స్వరాజ్య’ మన నాత్మ రాజ్యంబెగాని
 మానోనుంచి దిగు మట్టుమాయకాదు ।
 అనుచు ధీరతతో బల్కు నాత్మీయశుడు ॥
 బ్రహ్మచర్యాది సత్కృత్యగ్రహగ్రహముల ।

హ్రాని చెడాడి తొత్రింగు బుజ్జగించు ।
అల్ల శ్రీ సుబ్రహ్మణ్య వర్యుడనఘ ॥

అప్పుడితరుల తవ్వ-మిచ్చు డింతుల తత్వ
మెప్పటికెప్పుడో-యెవ్వడెరుగు?
అప్పుడంతటివాడ - యిప్పుడింతటివాడ -

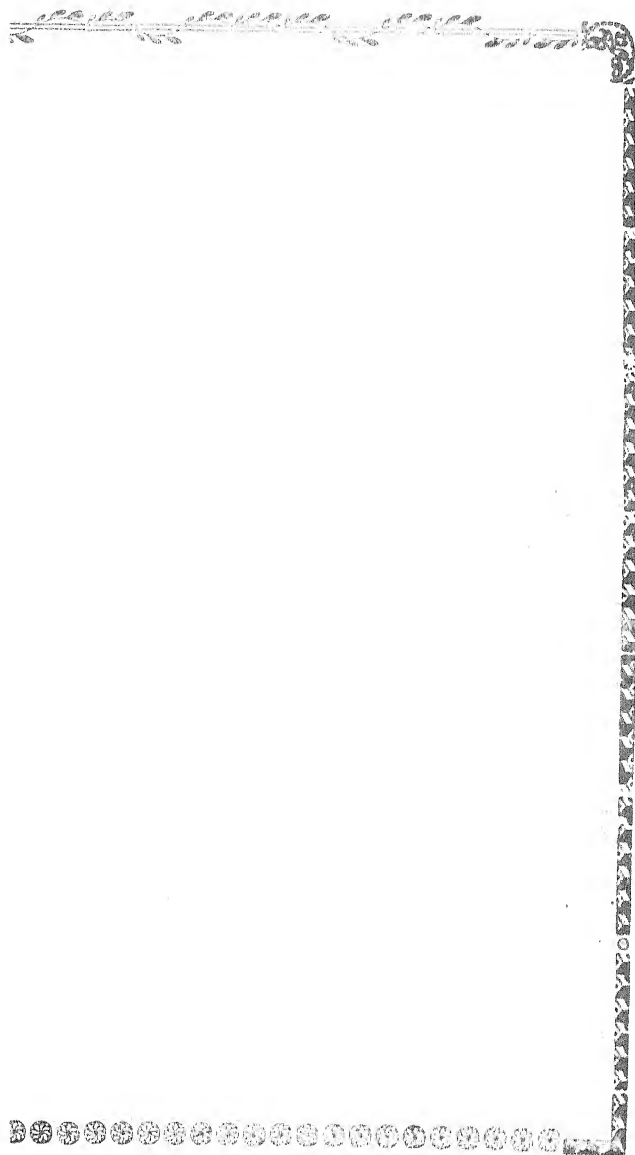
ఎప్పటి కెంతయో - యెవ్వడెరుగు ?
అప్పుడేలినరాజు - లిప్పుడేలగలారె ?

ఎప్పటికెప్పుడో - యెవ్వడెరుగు ?
అప్పుడు కిమ్మినైతి - యిప్పుడు బ్రహ్మణ్యుడ-
ఎప్పటికేమాదో - యెవ్వడెరుగు?

హారరాని మనుజులు కలరె మహిని ?
పట్టినండి మహత్తుకు మార్చె మర్కట ।
పనుచు ధీరతతోబలు నాత్మయశుడు ?
అల్ల శ్రీ సుబ్రహ్మణ్య వర్యుడనఘ ॥ (23-7-33)

ద్వితీయశ్లోతి:

యతిప్రాసలగూర్చి.

ద్వితీయశ్లోతి : యతిప్రాసలగూర్చి.

౧. యతిప్రాసలన నేల, శ్లోతికాంతతో గూడి
 స్మృత్యర్థరతికేళి నల్పనపుడు ।
 నియమాదులడ్డునే, నిర్మాతలకు నైన
 ఆత్మసంయమయోగ మబ్బునపుడు ।
 “లక్షణసార” నిస్సార విచక్షణనేల,
 వీక్షింప లక్ష్యంబు చక్షువులకు ।
 నూత్రంబులేల, మంగళ సూత్రధారి-యా
 కవయిత్రి, గాయత్రి కాగలింప ।
 ‘అహంబ్రహ్మస్మి’ యను ధీరవర్యునకును ।
 నూతన స్మృతి ధర్మంబు నిల్పువేళ ।
 గోడలడ్డునె, కోటలు కూలునపుడు ।
 అల్ల శ్రీ సుబ్రహ్మణ్య వర్యునకును ॥
౨. యతిప్రాసలన నేల, నతి సూటి హత్తిండు
 నాత్మసంయమయోగ మబ్బునపుడు ।
 నియమంబులవియోల వియ్యమందుటకునై
 తియ్యని భగ్గిమలుయ్య లూరుచుండ ।
 శాస్త్రకట్టనివట్టి భాంతితో గననేల,
 నతి చమత్కృతి రతి దేలునపుడు ।
 కందపద్మములేల. వందలకొలదిగా
 నందమా విందారగింపులుండ ।

ఆటవెలగులవేల, సయ్యాటలాడు ।
 కాళిదాసుని దాసి, కాంతాలలామ ।
 చేరి సేవలు సేయంగ జెనటికై స ।
 అబ్బకుడునె, తబ్బిబ్బు సేయుకై త ॥ (26-6-33)

3. అయ్యా! వైయ్యాకరణీ ।
 కుయ్యాయని కూయ నేల, కూసనుడవై ।
 తియ్యని భ్రమలుయ లూరగ ।
 సయ్యాటలు సేయకుండె సారస్వతితో ॥

4. వీనులకు విందు గొల్పెడి ।
 వీరాలాపములుచెంత జేరుచునుండన్ ।
 ధీనులగు హీనమతులకు ।
 నోరూరునె, చెవులు కుటునె, ధీరవరేణ్య ॥

5. సరసంపు రసశూర్తియు ॥
 సమయోచితమైన ధీర భావశతంబుల్ ॥
 సరసను జేరుచు నుండగ ।
 నిరసించునె వానిసెజ్జ నీరసబుద్ధిన్ ॥

6. “కలికాలమయ్యెనాకా ।
 కలి” యంచుచు కైతవేడ కాకిన్ముడనై ।
 కోకలియిత్తునె రోయుచు ।
 కౌగలి జేరంగపచ్చ కాంతామణికిన్ ॥

7. యతిప్రసలనగనేటికి ।
 యతులకు సన్యాసమబ్బె సారసవదనన్ ॥

రతిదేలు సరసులుండగ ।

శృతికిని ప్రాణంబు నానబ్రహ్మము ను వే్వ ॥

౮. ప్రాయంపు లేనుసాగసును ।

పసగూర్చెడి పాయసములు ప్రార్థింపంగన్ ।

ప్రాచీన కాలనుండలి ।

బాసేలు, న్యాసమాలవేల, బానిసప్రాసల్ ॥

౯. ఏటి జలములు గర్భంబు లింకియుండ ।

గట్లు కావ్వల గర్వంపు నీటుకాని ।

పుష్కలంబుగ వచ్చు పుష్కరిణియెదుట ।

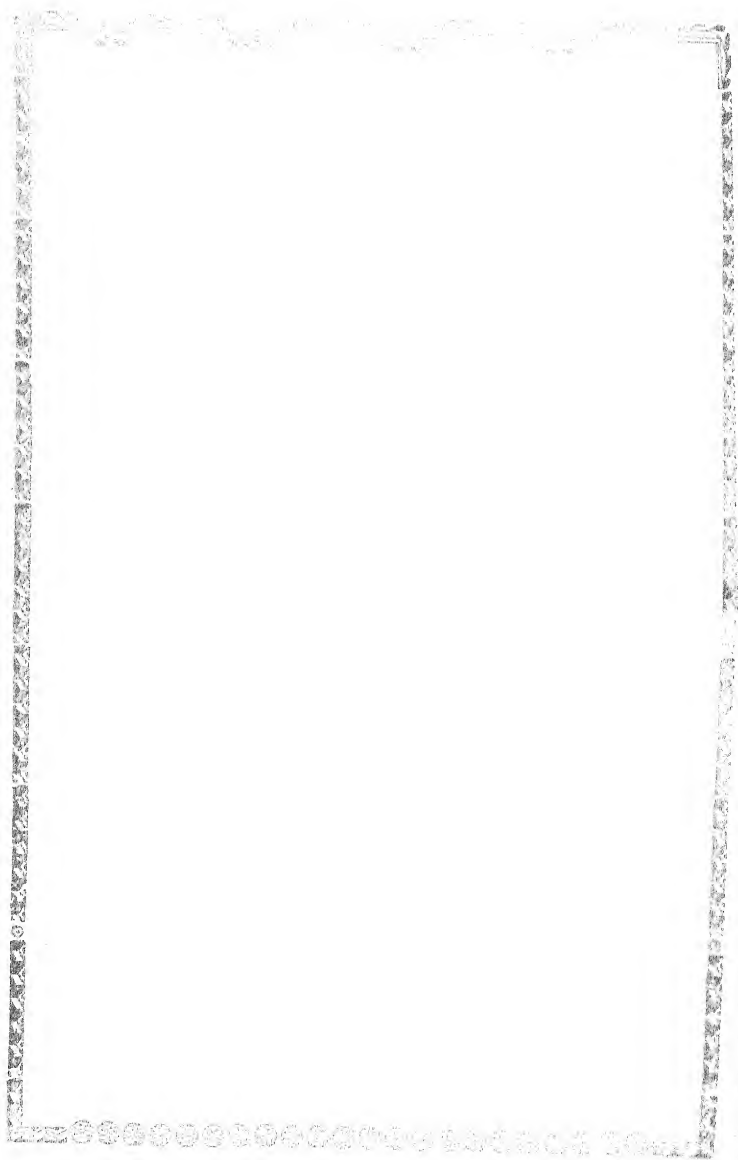
నిష్కలంబుగ నాగునే విష్కంభములును ॥

౧౦. గట్టు విరుచుక గగనంబు వెల్లివిరియు ।

గోలకూల్చుక రాజ్యంబు కోటవెలయు ।

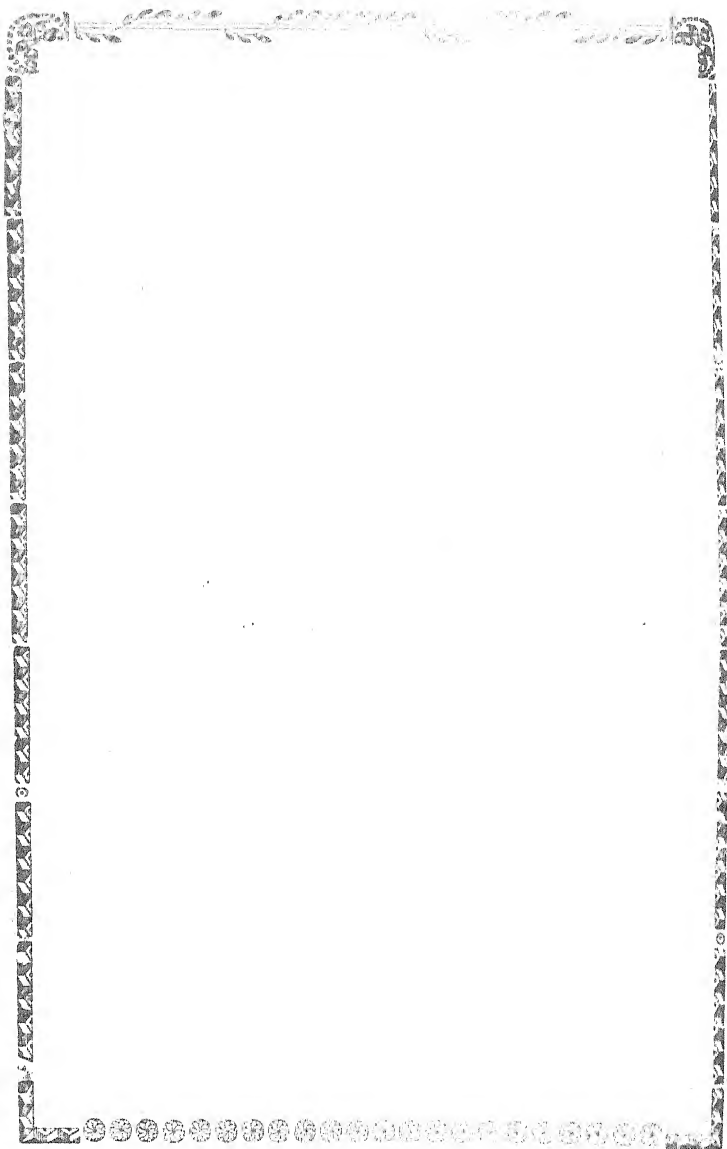
దేహమును వీడి జీవంబు ఆత్మజెందు ।

నవయగోవయవేశల నారసింహ ॥ (4-8-1933)

తృతీయశ్లోతి:

దైవప్రకరణము.

తృతీయశ్లోతి : దై వప్రకరణము.

శ్రీ దుర్గా స్తవము.

౧. దినమే - సుదినామూ ।

దుర్గను గను - దినమే సుదినామూ ॥

౨. పాదములకు - బల్ ।

పసందైన - యా ।

పసపు - పూతలును ।

రక్కసి - కోటుల ।

నిక్కంబుగ నిల ।

చిక్కు బిక్కుగా ।

స్రస్కిం చెడి మా ।

రాణిపా దముల ।

రేణువు లంగను ।

దినమే - సుదినామూ ।

దుర్గను - గను - దినమే - సుదినామూ ॥

3. గమనా - హంస - గమనా ।

బల్ - తళుకు బెళుకులగు ।

త్వరిత గతులతో ।

యిందు నగదనక ।

చిదుల ద్రోక్కడి ।

ఇందు వదన ।

అరవింద పాద ।

శ్రీపాద - శుభద ।

దినమే - సుదినామూ ॥

ర. ధాత్రీ - జగద్ధాత్రీ ।

బ్రహ్మ - బీజమున ।

వీరుల - శూరుల ।

ధీరు - లుదారుల ।

వెక్కుల - గనియెడి ।

ధాత్రీ - జగద్ధాత్రీ ।

ఈ - పృథ్వీయెల్ల నీ * ।

యోని - సూతమిచ్చె ।

బ్రహ్మ - మయంబుగ ।

సృష్టిజేయు - యో ।

క్షేత్రీ - సుక్షేత్రీ ।

నిను - గను ॥ దినమే - సుదినామూ ॥

గి, మత్త - గజములవి ।

మత్తే - భంబులు ।

మర్రిం - చుటకు ।

స్మత్త - కుంభములు ।

గబ్బి - గుబ్బలతో ।

ముబ్బిన - యురమున ।

* పృథ్వీయోనిః - (గాయత్రీ)

సంత - రంగమున ।

అనంగ - రంగుని ।

విష్ణు - తనయునిని ♦ ।

తూగు - టుయ్యలలొ ।

సింపుగ - సొంపుగ ।

నాడుచు - బాడుచు ।

సాగసు జేయు - మా ।

మాధురి - దుర్గి ।

నిను - గను ॥ దినమే సుదినామూ ॥

౬. ధారీ - నల్లభు పాణధారీ ।

శత్రుల - జీవహరీ ।

వల్లభు - జీవమే ।

సూటి - సూత్రముగ ।

హృదయ - రత్నముల ।

సింపుగ - నదుముచు ।

చిత్త మెల్ల - నీ ।

చిత్తంబున - అతి ।

శీత్ర - రీతులను ।

అల్లి - బిల్లి గా । నల్లుకొన్న - యో ।

మంగళ సూత్ర - ధారీ ।

నినుగను - దినమే ॥ సుదినామూ ॥

♦ విష్ణుర్వదయం - (గాయత్రీ)

2. మోము - ఆ ।

ఇంపు - గొల్పు నీ

తేనియ - లొల్కెడి ।

సొంపు - పెదవులును ।

సత్యము - లోయన ।

ముత్యపు - పండ్లును ।

వెన్నున - కిరవగు !

వెన్న - ముద్దలను ।

చక్కని - చెక్కులు ।

నల్లని - వాడగు ।

నందుని - పట్టితొ ।

రతిచేలెనా - యను ।

కళ్ళ - కాటుకయు ।

తెల్లని - కన్నుల ।

వల్లభు - జేరగ

మన్నెధు - బాధల ।

కోర్య - లేక ।

వె - ల్లువగా - బారెడి ।

బా - ప్పా - నందము ।

గల - మో - నూ ।

నీ ముద్దు - మోమునుగను ॥

దినమే - సుదినామా ॥

౮. పంచపా - ణముల * ।
 నింపుగ - వీడెను ।
 'చిణి' 'చిణి' 'చిణి' యని ।
 మీటుచు - బాడుచు ।
 లోకము - లన్నియు ।
 లీలగ - నడిపెడి - సాధ్వీ ।
 సరసంపు - సాధ్వీ ।
 సావిత్రి - గాయత్రీ - కవయిత్రీ ।
 నిను - కొగిట - జేర్చుక ।
 వింత - వింతలగు ।
 కైతల - రీతుల ।
 దేలెడి - సల్పెడి ।
 నిత్యా - నందము ।
 స్మృత్యా - నందము ।
 రత్యా - నందము ।
 గల - దిశమే ॥ సుదినామూ ॥

౯. అంబా - రుద్రాంబా ।
 హిమకరు - వాసమె ।
 తెల్లని - వన్నె ♦ ।
 ముక్కంటికి - నీడగు ।

* “ప్రాణాపానవ్యాసౌ దానసమానసపాణౌ”

♦ “స్వేతవర్ణా” - (గాయత్రి)

కమ్మని - కస్తూరి ।
 యిమ్మగు - తిలకము ।
 రుద్రుని గల - యా † ।
 సాగసు - కురులు యీ ।
 బ్రహ్మ - బృహదగు ।
 సుబ్ర - హృదయ ।
 తేడగు - బుద్ధియు ।
 బలము - తేజమును ।
 శీలము - యశమును ।
 గల - ఓ - యంబా ।
 దు - ర్గాం - బా ।
 నిను - గను - దినమే ॥ సుదినామా ॥
 దుర్గను-గను - దినమే ॥ సుదినామా ॥

(17-8-33)

† “రుద్రశిఖా” - (గాయత్రి)

అర్ధ నారీ శ్వ ర ము.

౧. మత్తగజమవు నీవు పురుష సింహము నేను

మర్దించుటకు నీదు కుంభములను ।

తేనియలొలైడి పెదవుల కుసుమంబు నీవు

ఆ మధు దేలు తేటి నేను ।

చక్కని చెక్కుల నననీతమవు నీవు

అద్దానిని దొంగిలు వెన్నుడేను ।

తెల్లని కన్నుల రతి దేలు దేవిని

అందు నల్లని నందు పట్టి నేను ।

హృదయ సాగరమందున వీచికలుగ

పొంగి పొరతెడి ఆర్ద్ర తరంగమీవు ।

నిన్ను అబుధి దాటించి దరినిజేర్చి

ముక్తిజూపెడి మాధవు నావనేను ॥

నీవు నేనని వేరుగా బలకేల ?

౨. నీవు నేనని పల్కంగ యోలతొంగి ।

ఏలనే ? విను ! వికసించు పుష్పమందు ।

మధ్య మండలమున వెలయు పొడియు నేను ।

వాయువేగంబునను బోయి నాల్గు దిశల ।

నింపి, నా యింపుసొంపును నెల్లడలను ।

దెల్పి దుష్టుల పోద్రోలి, ముక్తి జూపు ।

మాధురీ ప్రాణ గంధంబు నీవకావె ?

నీవు నేనని వేరుగా బలకేల ?

3. ఆపములలోని అమృతాపస్సు నేను ।

అందుగల రసజ్ఞత వెల్లువలుగ ।

మృత్యును యమైన యీ విశ్వమెల్ల యెడల ।

జేర్చి ప్రాణహింపజేసెడి సాసవీవు ।

నిత్య జీవివి - సజీవి - నాదు జీవి ॥

నీవు నేనని వేరుగా బల్కునేల ?

౪. రూపములకెల్ల మన్మథ రూపమేను ।

నాదు సాంపును సాగనుచు యిలకు జూపి ।

మానవులనెల్ల మోహబద్ధులనుజేసి ।

కూర్చిరహింసాది రక్తసి హుపులకును ।

సరస సౌందర్యమునుజూపు రూపవనివి ।

లక్షీ సారస్వతుల యేకమూర్తి వీవు ॥

నీవు నేనని వేరుగా బల్కునేల ?

౫. వాయువులకెల్ల ప్రభుడగు మరుత నేను ।

నాదు స్పర్శంపు రెక్కల బుట్టిసట్టి ।

మలయ మారుత స్పర్శంబు నీవకావె ॥

నీవు నేనని వేరుగా బల్కునేల ?

౬. నాదములలోని ప్రాణనాదంబు నేను ।

నాదు శబ్దంబు నాల్గు సంద్యాలదాక ।

సిండియుండిన బ్రాహ్మణ బృందములకు ।

సాంగ వేదాంగ పదముల క్రమముతోడ ।

సరససూక్తుల స్మృతులను తెలియజెప్ప ।

ముక్తి కాంతవు, సావిత్రి నీవకావె ?
నీవు నేనని వేరుగా బలకనేల ?

2. నీవు నేనని వేరుగా బలకనేల ?

ఆత్మయొక్కటి జీవముల్ రెండుకాని ।
అదియుమాత్రము అననేల యిందువదన ।
జీవమును దేహమొక్కటై వేడ్క వెలియ ।
అర్ధనారీశ్వరులమేము-అమృతులము ।
కాము బాధల కోర్వంగ లేక కాంత ।
వింతరీతిగ వామభాగమున జేరి ।
కాంతు కాగిటజొచ్చి అర్ధాంగియగుచు ।
నిత్యంతిదేలు భారతీ యంబమాకు ।
భృత్య - సరసంపు సాద్వి-యిల మృత్యుహరణ॥
నీవు నేనని వేరుగా బలకనేల ? (1933)

౧. కుడివైపు కృష్ణుండు - వామభాగంబున
వామాక్షి - రాధిక - యవతరింప ।
పూర్వంబునను భాను - డుదయించి వెలయు
నా పశ్చిమాంబుధిజూడ-నిందుముఖయు ।
రేయుంబవళులొక్క - లీలగా బ్రవహించు
కాలస్వరూపమో - యనగబరగు ।
బ్రహ్మయు భార్యయు - సొంపుగా సావిత్రి
సామ్రాజ్య స్వారాట్టు - తేలుచుండ ।
శంకరుడు-శక్తి యునుగూడి - నికమగును ।

రక-సుల సుక్కుజేసి మా - దిక్కుజేరు ,
 భక్తకోటికి భక్తిని - ముక్తినొసగు !
 అర్థనారీశ్వరులమేము - అమృతులము ॥
 నీవు వేనని వేరుగా బల్కునెల ?

(1933)

—§§—

శ్రీ సుబ్రహ్మణ్య నారసింహ సంవాదము.

(మంగళగిరి నరసింహస్వామితో సంభాషణ)

బ్రహ్మణ్యులు :-

౧. నేటికిప్పటికేడువందలకు పైగ ।
 వత్సరంబుల యాదిగా నాదువత్స ।
 లైన యీ బ్రహ్మజాతి ప్రిజలు ।
 మతము ధర్మంబులను వీడి మేచ్చులైన ।
 కఱకు తురకల క్రైస్తవ సేవజేసి ।
 వేదమునువీడి. బైబిలు చేతబూని ।
 గుల్లు గోపురమాలనెల్ల కూలగొట్టి ।
 రాజ్యమెల్లను రారాజు పాలజేసి ।
 కోటలన్నిటి పాటిమట్టిగను దోలి ।
 అరమెల్లను మెల్లగ గోలుపోయి ।
 కళలనన్నిటి కాటికాపరుల కిచ్చి ।
 జీవశవమైన యీ భరతభూమి యనగ ।
 పశ్చిమోచ్చిష్ట భుక్తుల బ్రతుకుచుండ* ।
 ఏమిసేయుచు నుంటివి నారసింహ ?
౨. నాల్గు సంద్రాలదాక యీ పృథ్వీయెల్ల ।
 ప్రజలు ముక్తిని వీడి త్రైవర్గ విద్యబడసి ।

* “Living on the intellectual refuse of the West.” —Sir S. V. Ramamurty.

హరిని విడచుచు హిరణ్మయ సేవజేసి ।
 కశ్యపుని దుష్ట సంతతి వారలగుచు ।
 నాదు సొంపగు యీకృష్ణ యుగమునెల్ల ।
 కష్టకాలపు కలిగాను నేనుచుండ ।
 ఏమిసేయుచు నుంటివి నారసింహ ?

3. నీచు గర్భంబునందున బుట్టినట్టి ।
 అగ్నిజ్వాలలు యుగయుగాంతర మునుండి ।
 పోయు తీయని పానక వరదచేత ।
 చల్ల బడిపోయెనా యేమొ, తెలియజెప్పు ।
 లేక వీగోళ్లు వ్రక్కలు అయ్యెనేమొ ?
 లేక నీచుడు ముదిమిచే యూడెనేమొ ?
 లేక కాలభైరవ భీకరమూర్తియగుచు ।
 ఇలను నరులకు వెరచిన సింహమైతొ ?
 లేక మరియేమికతన యోనారసింహ ?
 ఏమిసేయుచునుంటివి ? నీవు యిచట ॥

౪. అగ్నిజ్వాలల సంతమొందించనట్టి ।
 శత్రు రక్కసికోటుల గూల్పనట్టి ।
 అబల బాంబుర గావంగలేనియట్టి ।
 జీవశవమును భోలెడి మట్టిముద్ద ।
 ఆరిపోయిన ముగలి కొండవై తె * ।
 ఏల నీకేల యీనిత్య పానకాలు ?

ఏల నీకేల యీ మంగళంపు ధ్వనులు ?
 ఏల నీకేల కర్పూర హారతులును ?
 ఏల పూజలు, సేవలు, ఉత్సవాలు ?
 ఏల యీ పేద దక్షిణ కానుకలును ?
 ఏల నీకేల సెపుమ యోనారసింహ !
 ఏమిసేయుచునుంటివి, నీవుచిచట ?

గీ. గవయుగోదయ సనుయంబు యేగుడెంచె ।
 అల దే ! అరుణోదయంబయ్యె తూర్పుదిశల ।
 'కొక్కుకో!' యని పల్లెల నెల్ల యెడల ।
 కోడి కూతలు వినవచ్చె పేదలిండ్ల ।
 'కావు! కావ'ని కామలు కూయసాగె ।
 రాత్రియంతయు గాఢంపు నిద్రబోయి !
 వీనులకు విందుగొల్పెడి 'కిచ-కిచ'లతో ।
 విడచుచున్నవి గూళ్లను విహగములును ।
 కాలసర్పంబుసనుబోలు రాత్రిగ్రహము ।
 అమృతాదిత్య మయమైన సూర్యభాను ।
 ఛాయ వెలుగుల బరువెత్తి పశ్చిమమున ।
 నాగలోకంబునకొ * లేక పాతాళమునకో †
 జనుచునున్నది వేగమె యెల్ల యెడల ।
 రెండు బంగరు సింగంపు రాతు యావె ।

తెల్లవన్నెయు, యెర్రని ముఖముగలది ।
 సూర్యభానుని యనుంగు కూతురబల ।
 సరస సావిత్రి, బ్రహ్మణ్య భార్యయూపె ।
 నాల్గు సంద్యాలదాక యీ పృథ్వీయెల్ల
 నిండియుండిన గోవుల బ్రాహ్మణులకు ।
 మాతృ దేవత, వేదగుతములకు దేవి ।
 క్రూర రక్కసి కోటుల సుక్రజేయు ।
 అంబ - అమగో ! ఇలక బయల్ వెడలె ।
 వినుము నేజేయు శశధంబు నారసింహ !

౬. ఇలను ప్రహ్లాద సాధన సిద్ధిబొందె ।
 ఇకను నారసింహము వెంగొందు వేళవచ్చె
 నీవు నిద్రను మేల్కొంచి, కశ్యపుల దృంచి ।
 సాధులబోది, యీ పృథ్వీయెల్ల ।
 విష్ణురాజ్యము నెలకొల్ప జేయుమయ్య ।
 అపుడె నీయింటి కేనును దుర్గవచ్చి ।
 కృష్ణజలములనన్నిటి నీకుదెచ్చి ।
 పౌలములన్నియు చెరకు పైరులనువేసి ।
 పానకముజేసి నీబాజ్జ నిండపోతు ।
 లోకమెల్లను యెఱుగంగ నీకు గుఱు ।
 గోవురంబులు, సత్రముల్, సావడులును ।
 మంగళంబులు, పూజలు, సేవలెన్నో ।
 కొండ శిఖరంబునను నీకు జరుపుకొందు ।

లేనిచో - నీకు యున్నట్టి కొంపయైన |
 మాలమాదిగ మేచ్చాడి మానవులచే |
 చిత్తకద్రోక్కించి పాడుబెట్టెగనుచూడు |
 వినుము నామాట నిక్కంబు మూడుసార్లు |
 త్రిప్ప సాధ్యంబు కాదు ముక్కంటికైన |
 వినుము నేజేయు శపథంబు నారసింహ ||

శ్రీ నారసింహులు :-

2. తండ్రీ! ఏల నామీద యీ ఆగ్రహంబు నేడు?
 లక్ష్మీయత్తమైన వృద్ధ బ్రాహ్మణుడనేను |
 నీదు యాజ్ఞలచే పూర్వలోకంబునందు |
 యుద్ధములుచేసి, అలసి, ఆరి చల్లారినట్టి |
 నిష్పల్లెనట్టి యీ అగ్ని పర్వతముజేరి |
 నీదు నామంబు స్మరణకు దెచ్చుకొనుచు |
 భక్తకోటులు యొసగెడి వానకంబు |
 పండ్లు ఫలములతో కుక్షి బాధదీర్చి |
 తపముసేయుచు నిందుంటి నంతెకాని |
 యీ మిక్కుటపు కలికాలపు మహిమలెల్ల |
 నాకుసేయంగ నలవియే? నేడు సెపుము!
 నరులలోకెల్ల పురుషసింహమవు కావె |
 సరస సావిత్రి భర్త బ్రహ్మణుడవీవె |
 అమ్మ, మాయమ్మ గాధామనోహరుడవె |
 ఇలను వెలసిన దుర్గేశ్వరుండవీవె |

కాలమీ కలికాలంపు భర్త వీవే ।
 రక్కసులనెల్ల సుక్ష్మించు హృదీవే ।
 అర్ధరీనాశ్వరుడ వీవే, పృథ్వీయెల్ల ।
 విష్ణుచక్రంబు, శంఖువు చేతబూని ।
 ఏలుకొనుమీవు మరిమూడువేల యేండ్లు ।
 నీదు యాజ్ఞల మీరంగ గల్గువాడు ।
 మూడులోకములందున లేడు నిజము ।
 నాదుమాటల బెడసెనిని బెట్టనలదు ।
 మాదు ఆశీస్సులన్నియు నీకుగలుగు ।
 లోకములు మెచ్చుచిన్ను బ్రహ్మణ్యుడనుచు ।
 నీదు వాణిని లోకంపు రాణియనుచు ।
 ఏను వంశాభివృద్ధిగా యేలుకొనుము ।
 భరతభూమిని నాల్గు సందాలదాక ।
 ఏలుమేలుము యీభువి ముక్తిజెడ ।
 పోయివచ్చెద ! ఏలుకో, బ్రహ్మణవర్య ॥

(20-1-1934)

ద్వాపరావతారములు.

౧. మాతృగర్భమునందు మీసమై వెలియంగ
మత్స్యశతతారమై బరగువాడ ।
కాళ్లుసేతులు తలల్ కలుగంగమాయుచు
కూర్మమైవెలసితి కూర్మియిలను ।
అరివమాసంబు యాదిగా చిత్తంబు నాత్మ
యహంకృతుల్ వెలియునరహ ।
రూపంబునను ముత్తైఞ్ శత్రు పొడచుచు
నవమాసగర్భంబు నిడగానె ।
భూమి ఆకసమొండునుగాక నడును ।
రైడు కంబములను తొడల్ నడునునుండి ।
రక్తమాంసాది ప్రేవులు వేడ్క వెలియ ।
నారసింహుని రూపున జననమంది ॥

౨. పిన్ననాటనె పెద్ద బుద్ధులబ్బెడి వటువు
వామనమూర్తియై వెలసినాడ ।
వయసు నచ్చినవెన్న శాపశరముల బూని
రాజకోటుల దునుమ రాముడైతి ।
ఆవెన్న నాసీతి లక్ష్మణు గూడుక
తొటకె రావణు దునుమినాడ ।
ద్వాపరాంతమున యారాముని గూడుక
యాదవ కులమందు ఉద్భవించి ।

నెలసియుంటిని శ్రీకృష్ణ నామకుడను ।
వేదములకెల్ల మూలంబు ఆత్మ నేనె ।
కలియుగపు ధర్మమెల్లను నడపువాడ ।
ఇలను బ్రహ్మణ్యుడగుదురు మునులు నన్ను * ౧౧

3. వస్త్రంబులకు వట్టు పీతాంబ్రీ వస్త్రముల్
మేలుపించుచు పాగ పీఠిమాకు ।
వెన్నముద్దలు గోవు పాలు మీగడ పెరుగు
తేనె చక్కెర ఆరగింపుమాకు ।
వీనుల కింపుగా ప్రణవనాదము నల్పు
వేణువు మాపెద్ద బంటు యిచట ।
సృకృత్స్వరూపియో శృంగార సౌందర్య
శక్తుల వెనజల్లు రాధ రాణి ।
గరుడవాహన ధ్వజములు కల్లువాడ ।
శంఖు చక్రములవి రెండె ఆయుధములు ।
గుప్తశిక్షణ, శిష్టరక్షణయు మాకు ।
నిత్య ధర్మములవి - వేద వేద్యులరము ॥

౪. కూర్మరుతా కౌరుల మదమణగించుచు
ఋజుమార్గ వర్తుల రాజుజేసి ।
అష్టోత్తరశతంబు లుపనిషద్భార్యలు
పదియారు వేల యాచుంత్రములును ।

* బ్రహ్మణ్యో దేశికప్రతాపా । బ్రహ్మణ్యో మధుసూదన ।
బ్రహ్మణ్యో పుండరీకాక్ష । బ్రహ్మణ్యో గరుడధ్వజ ॥

ఇల గోపికలుగ నన్వరియించి కొల్వంగ
రానలీలను వారి నేలుచుందు ।
వేదంబులను నెల్ల వ్యాసప్రోక్తముజేసి
భారత ధర్మంబు నుద్ధరించి ।
పూర్వ పశ్చిమంబులు యీశు డేసుడనుచు ।
గోపకులు నన్ను కృష్ణుండు, కైస్తువనుచు ।
ఇలను గొలువంగ యాదవ కులము మాది ।
ఇందు మొసలము బుట్టెను కనరె మీరు ॥

౫. కలియబ్దమను నాదు కృష్ణయబ్దం బిల
నడచె నిప్పటి కైదువేల యేండ్లు ।
ఇందుగల దేశంబు నాల్గు సంద్రల నడును
యానత్తు భూమి డలంబు మాదె ।
నాదు అంశను యిచట జీర్ణధర్మోద్ధరణ
జేసి మనుజుల బోన వెలసినారు ।
కౌతమబుద్ధుండు, ఏసుక్రీస్తుడు, హేమాలి
ప్రోఫెట్సుహమ్మూదు లనెడివారు ।
శంకరుని యంశ సగమియ్యె భరతభూమి ।
ఇకను- లోకమెల్లను శంకరమయమెయనగ ।
పృథ్వికంతకు బ్రాహ్మణ మతముచాటు ।
అల్ల శ్రీ సుబ్రహ్మణ్య పర్యులరము ॥

దేవతలతో సంభాషణ.

౧. గుళ్లు, శోపురములలోని కాంతలార !

దేవతలనును వేరిట ఎల్లయెడల ।

వెలి విరిసియు మీరుండ కొల్ల గాండు ।

దేశమెల్లను మెల్లగ గుల్లగొట్టి ।

కోలహుమును సేయంగ నేమికతన ?

ఇంత దారిద్ర్యమేల మా లక్ష్మీయుండ ?

ఇంత ఆకలియేల ? ఓ అన్నపూర్ణ ?

ఇంత అజ్ఞానమేల ? యో సారసాంబ ?

ఇంత శక్తిహీనతకేమి కారణంబ ?

విజయపురరాణి, శ్రీవాణి దుర్గరాణి !

మీరు యెల్లరు సెప్పరే - నేమనాకు ॥

— ౨ అనుచు బ్రహ్మణ్యుడాడిన మాటలకును ।

ఇంతులెల్లను మెల్లన చింతివీడి ।

సాంపుసాంపుల మిసిమిసి యిప్పునగుల ।

ముద్దుమోముల చేడియల్ నురుపుజెంది ।

మబ్బువీడిన యిదుని కాంతిపగిది ।

రాహువిడచిన భానుని తేజములతో ।

కిలకిలాయంచు యెల్లరు వేడ్కసేయ ।

దుర్గదేవత పల్కె బ్రహ్మణ్యుతోడ ॥

3. భరతభూములకెల్లను భర్త వీవె ।

పృథ్వియంతయు నేలెటి కర్త వీవె ।

చక్క-సులనెల్ల స్రుక్కించు హర్త వీవె ।
 గొల్ల లేనట్టి గొట్టెల మందబోలి ।
 ఇంతదనుకను నీరాక కెదురుజూచి ।
 వేచియుంటిమి - మానటివాడులేని ।
 మదపుటేనుంగులను బోలు పేదసేన ।
 లేడు నడిపెడి యజమాని లేడు మాకు ।
 గాన మాశక్తి సామర్థ్య మెల్ల యిపుడు ।
 సరస సౌందర్యములు ధనవిద్యలెల్ల ।
 నేడు వికసింపకున్నవి - నీదురాక ।
 కెదురుసూచుచునుంటిమి యింతదనుక ।
 నేటినుండియు ఈశ్వర ! కావుమయ్య ।
 నడుపుమయ్య యీ సేనల - నీదువెంట ।
 వచ్చి, యీరాజ్య యశములు, ధర్మములును ।
 కోటలన్నియు, రాజ్యముల్, విద్యలన్ని ।
 కళలు, గానంబు, ఫలములున్, కానుకలతో ।
 దెచ్చి నీకొప్పగించెద యిపుడె నీవు ।
 ఏలుమేలుము యాభువి ముక్తిజెంద ।
 ఏలు ! నీపాల దాసీల మగుదుమేము ॥

అ మ రే శ్వ రు డు.

౧. కృష్ణానదీతీర - మమరుల కిరవైన
 మూరు మా అమరా - పతీపురంబు ।
 వన్నె కెక్కిన వాసి - రెడ్డి నాయని దొడ్డ
 పురము భూతల స్వర్గ - మమరపురము ।
 దేశదౌర్భాగ్య గం - త్రోభ దారిద్ర్యముల్
 బాప వెలసిన పురము - అమరపురము ।
 కరకుతురకలక్రైస్త - వాది ముష్కరకోటు
 అకు వీరస్వర్గంబు - యనుపురంబు ।
 అందు వెలసిన అమరుండు - ఈశ్వరుండు ।
 పృథ్వియోనిని వీడుచు - ఆకాశమును ।
 జూరిబోవంగ యబ్బునే - నిబ్బరమగు ।
 రాజ్యయశములు, ధనములు - రమ్యములును ?

౨. అమరేశ్వరా ! నీకు - గలయట్టి లింగంబు
 చాలదా ? ఆపదల్ - బాప భునికి ।
 అతి కాముకుడవోచు - అంబనుగూడుక ।
 అసలు మరచితివేమో - శిసలుపనులు ।
 రెడ్డినాయని రాజ్యమెల్ల - దొడ్డలుదొరల్
 గడ్డిబీడుకుగూడ - కరవు కాగ ।
 నీదుసేనలు ప్రిజల్ - సేవకావృత్తిచే
 దాస్యశృంఖలబద్ధు - లగుచునుండ ।

పెద్ద వీర్యంపువాడవు - దొడ్డ దొరవు ।
 నిద్దురనువీడి రాజ్యంబు - తేలుకొనుము ।
 తేనెచో నీదు వీర్యంపు - తేశమైన ।
 నాదుసంపున కంపుము - వీరవర్య ।
 రక్కసుల నెల్ల సుక్కింతు - నీక్షణమున ।
 అమరపురవీర - యోధీర - యుద్ధభీర ॥

—)(—

(శ్రీ) రా ము సన్నిధిః.

౧. శ్రీరామా ! నా మనవి వినగరాదా !

పరంధామా ! నా పలుకు వినగరాదా ॥

౨. త్రేతాయుగ - పురుషుండపు !

మును వానరసేనల గూడుక !

లంక కేగి - రావణుడు నిమి !

సీతా - భామ నేలిన - యో రఘుకులరామా !

నా మనవి వినగరాదా ॥

౩. కలియుగ పురుషుడె - శ్రీకృష్ణుండని !

సకలశాస్త్రములు - సంధ్యలు చాటగ !

హేకృష్ణా ! హేకృష్ణా ! హేకృష్ణా !

యనుచు నిన్ను - బిలుచుచుండ !

కోపమేల ? తాపసోత్తమ - రామా !

నా మనవి వినగరాదా ॥

౪. ఈకలియుగమున - భువిలో !

కృష్ణునంశ - వలన కాడె !

అనతరించిరి - బుద్ధ, క్రైస్తు !

శంకరుండు - బ్రహ్మణ్యులు !

శ్రీరామా ! నా మనవి వినగరాదా !

పరంధామా ! నాపలుకు వినగరాదా !

దీపావళి మహాత్మ్యము.

౧. భూదేవిపుత్రుండు - ఇహమాన కథిపుండు
 ముక్తికాంతనువీడు - మూఢుడధిప !
 రారాజులకువైరి - రాజుల నెల్లర
 మర్దించు కూరుండు - రక్కసియట !
 రాణులు సదియారు - వేలమందిని బలా
 త్కారంబు చెరబట్టు - జారుడతడు !
 ఆముష్మికములేని - విహికబద్ధుండు
 సరకజీవితమేలు - సరుడతండు !
 అట్టి నరకాసురుని యుద్ధరంగమంధు !
 చిత్రవధజేసి దేశంబు క్షోభ బాపి !
 ఇంతులకునెల్ల ముక్తిని గూర్చువాడు !
 సత్యభామా సమేత శ్రీకృష్ణబ్రహ్మ !

౨. లొకమెల్లను దట్టంపు చీకటులను !
 విహికములగు దుర్గంధ వాయువులను !
 సరక హేతువులగు కూర రక్కసులను !
 పారద్రోలంగగల్గు యీ పండువిలను !
 దేశ దేశంబులకు దీపయావళియు కాదె ?
 స్నానసంధ్యలు సల్పెడి భోగికాదె ?
 పక్వ పర్వాన్నములుసేయు పండువవదె ?
 విజయసూచకమగు బాణసంచాలుకాల్చు !

సర్వస్వాతంత్ర స్వారాజ్య సమిధికాదే ?
 ఇట్టి యుత్సవమొక్కటి యెచగల్గు ।
 ప్రజల జీవితమొక్క ఖనికముగనైన ।
 ముక్తి పదమును గోలదా ? మహినియెల్ల ।
 ఇట్టి పండుగలింకొక్క దేశమందు ।
 చూపగలరారె యీజగ జట్టులైన ।
 బ్రహ్మసామాజికులు - గాంధీ శిష్యులైన ?

౯. నేటి దీపావళి భరత దేశముకెగాని ।
 రేవువచ్చెడి దీపాల పండుగిలను ।
 నాల్గు సంద్రాలనడుమ యీ పృథ్వియెల్ల ।
 ఉత్సవము సేయవలెజమీ మీరలంత ।
 బ్రహ్మమును నమ్మియుండిన జూడగలరు ।
 ఇందు సందియ మింతైన వలదు, వలదు ।
 నమ్మి చేరిన బ్రహ్మము మీకునొసగు ।
 ఇహము, పరమును, రెండును శుభదముగను ॥

(1933)

గీతారహస్యము.

౧. బ్రాహ్మణ్యుడయ్యు - ఆత్మధర్మంబు మరచి !
 గీతలకు కర్మ మర్థంబు దెల్పె తిలకు ।
 వైశ్యుడై గాంధీ విశ్వంబె కర్మమనుచు ।
 వ్యాఖ్యలనుజేసె - గీతల ఖర్చుమేమొ ?
౨. సర్వ ధర్మంబులనువీడి - సరసజేరి ।
 నన్ను గొల్పెడివాడె - యధార్థ భక్తు ।
 డనుచు గీతల యర్థంబు తెలియజెప్పు ।
 అల్ల శ్రీ సుబ్రహ్మణ్య వర్యుడనఘ !
౩. కానక కర్మయోగమని పూసక బల్కిరి
 గాంధీ తిలకులీ ముప్పదియేండ్లనుండి ।
 మరి ముప్పది యేడులు దేశమెల్లడన్
 కర్మ గడంగెనేని ఫలమేమొ యెఱుంగరె ।
 యజ్ఞలెన - యీ ముప్పదికోట్ల మూక
 యిల కర్మణులై చెలరేగిరేని మొ ।
 ల్లోకములాగునే చెనటి ధాటికి,
 సూటికి, కర్మవాటికిన్ ॥
౪. కావున కలికాలంబున ।
 కర్మంబులు మరచి, విడచి, ధర్మజ్ఞులరై ।
 బ్రహ్మము నమ్మక బ్రతుకుడి ।
 సర్వము శ్రేయంబెయగును సాధకులారా ॥

సు త ము ల వి ప య ము.

౧. బుద్ధిగోరువాడు బుద్ధుని కేరును * ।
అతని “ఆత్మ” దెలియనతడు ।
‘సోహమ్మ’ని బల్కి సాపుగా నేలడా ।
ఇలయు, జలగా, నాల్గు దశలదాక ?

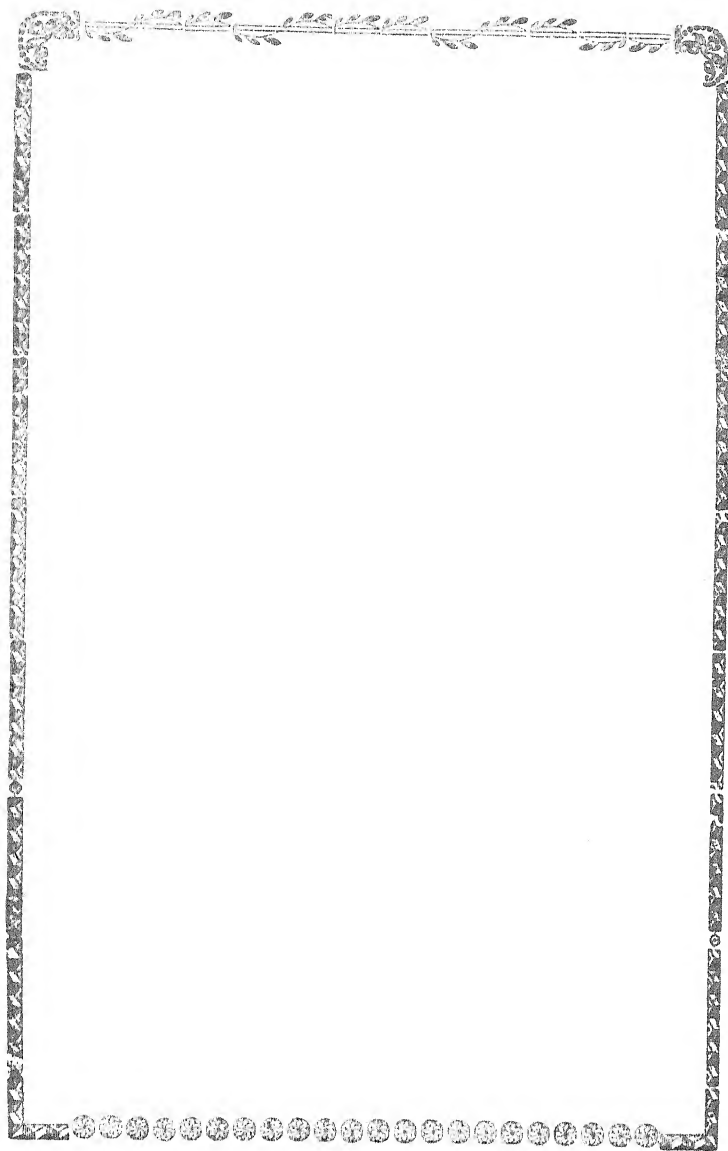
౨. భౌద్ధున బుద్ధి దెల్పును ।
ఇస్లామన నిత్యులకును మొసలముకాదే ?
గోవికలులేని గొల్లని
గొల్పుట నిస్సారమైన సారముజవ్వే !

౩. కావున గోపకులారా !
ఓవికతో గొల్వడిగ గోపకుమారుక ।
రమణను రాధను యేలెటి ।
రక్షకుడిల శిక్షకుండు శ్రీదక్షకునిన్ ॥

* Buddha went up to the Buddhi or intellect; but Brahman goes to the Soul—the root of the whole thing.

చతుర్థశ్రితి:

ఆంధ్రప్రబోధము.

ఆంధ్ర కృత.

౧. సర్కారాంధ్రులు ।

రాయలసీమా ।

తెలంగాణమా ।

మూడూ కలసి ।

ఒకటేయంచును ।

ధంకామీదా ।

దెబ్బ కొట్టెచు ।

చాటర వెరువక । ఆంధ్ర కృతను ॥

౨. స్పృధ్వీలొక్కెల్లను ।

అగ్రగణ్యులగు ।

త్యాగయగారూ ।

కృష్ణరాయలూ ।

కోడిరాముడు ।

అంధ్రరత్నమూ ।

అల్లారాతడు ।

అంతా ఒకటే ।

ఆంధ్రులమంచును । ఎగిరి పాడరా ।

జెరువక నీవు । గెంతి అడరా ।

ఆంధ్రుడవై జే ॥

(20-11-1937)

అ నాం ధా) తా థ న.

౧. గోపాలకృష్ణుండు “కొక్కిరాయూ” యెనే ?

గాంధీశ్రేష్ఠుడు నీకు ‘గాడ్డు’ యగున?

అబ్దుల్ గఫార్ ను డాక్టర్ బంధువుడవా !

ఘనుడు నైజామ్ ప్రభువు వైరివాడె ?

అల్లూరి రామోజు అన్యుడై పోయెనే ?

బాంబు బాబులు నీకు భాత్రైరె ?

కోడి రాముండయో ! ఉత్కళంబున మృగ-

గామచుల్లుచునీకు అల్లుడటర !

బ్రహ్మకేశవనేడు అరవణానుభూతికై-

తమిళ రాజాజి మంత్రోజి యయ్యె !

పట్టాభి రాముండు దిట్టకాడటరోరి ?

జాతి జన్మరాలు జాతకుండె !

కూర్మ వేంకటరెడ్డి కుత్సితుండటనీకు ?

బోగు దొరలంత మన ప్రోగువారె !

శాబాసు బోసులే శంకరాచార్యులే ?

సుబ్బరాయలువట్టి యజ్ఞులైరె !

ఏల యీలాటి తర్కాలు చాటు ! జాలు !

ఎడమాపుల విడనాడి నా యెండజేరు !

మనుచు ధీరితతోబలుగు నాత్మయశ్శుచు !

అల్ల శ్రీ సుబ్రహ్మణ్య వర్యుడనఘం ॥ (26-6-33)

౨. ధనము కావలెనన్న మార్వాడి కొట్టుకో...
 అరవ బ్యాంకిలకో పోవవలసె ।
 రాజ్యాంగ సాధనల్ బిటిషు అరివలసాలు...
 మిగులు గుజరాతీల ఖానుసాత్తు ।
 తిండికి సాగబారు పరపు సాదము కూలు
 వసలేని రసము వప్పడము మోరు ।
 బట్టలన్నియు మనకు అహమ్మదాబాద
 బాంబాయి ఖానుసారు సేయవలసె ।
 చదువులలో నుద్దు, ఇంగిలీష్, యెంగిలీ
 హిందీ భాషలు మనకు నబ్బుచుండె ।
 కళలకు కలకత్త, టాక్సికీ హాలివుడ్
 వన్నెలుటోకయో, పాలునారేవ్వ ।
 మతముకు దయాలభాగు, శ్రీ పండరీ
 తేత్రంబు హర్నాధపురము ।
 తుదకు సంధ్యలలో గూడ గంగ యమున * ।
 రెండు నదులే యిలక మన పుణ్యనదులు ।
 కృష్ణ గోదావరీ పెన్న తుంగభద్ర ।
 ఆది నదులన్ని గుట్టలో, మెట్టతార !
 ఎంతకాలమీ దుర్భా దాస్యదైన్య ।
 హింసిత నిక నిపుడైన బాపుకొనగ ।

* “నమో గంగా యమునయోగ్యధ్యయేనపంతి శేమే
 పృథ్విశ్చాత్మానశ్చిరంతివితం వర్ధయంతి.”

మీరలందరు నడుములు గట్టరయ్యి !
 ఆంధ్రదేశపు వీరుగో ! యునకులార ॥
 3. ఆంధ్రరత్నము మృగై గాంధీబందీలలో
 తుదకు కాంగ్రెస్సిచ్చె బోసిచిప్పి !
 ఆంధ్రకేశవీ నేడు అంబ మంత్రాంగము
 నడుమ నిర్వీర్యుడై నలగిపోయె !
 పట్టాభి కాంగ్రెస్సు పట్టాభిషేక శుభ
 సమయానికై వేచి వెళ్లబెట్టె !
 దేశభక్తుడు గాంధీ దానాన దాసుడై
 ఆంధ్రదేశముమాట మరచిపోయె !
 నాగలోకంబుజేరె - శ్రీ నాగయశుడు !
 తుదకు కాశీశ్వరున-కిట గాలువిరిగె !
 ఇకను - మిగిలినదీ రాష్ట్ర భారమంత !
 మీదయును, నాది, నామాట నికు-వంబు !
 లెడు ! లేలెడు ! లెడోహో ! ఆంధ్రులార ॥

౪. పశ్చిమోత్తరమందు పగబట్టి యున్నట్టి
 ఇప్పిసుల్తానదే ! యిల్లువీడె !
 పాంచాళమందు సర్, హయ్యత్తు ఖానహో !
 కత్తి దూయుచునుండె శత్రుమీద !
 సినగాక మొన్నొన్న వంగదేశంబంత
 మంత్రాంగ మహిమచే మారుమోగె !
 నేడు యూ. పీ. లోన నైదులక్షల బంట్ల

కాల్పలంబుకు పంతు బయలుదేరె ।
 సి. పి. లో వేసె ఖరెగాని 'భీష్మ' టెత్తు ।
 దేశ సంస్థానము లవన్న కలియజూచి ।
 సత్వరాంధ్రంబు సిద్ధికై సిద్ధపడుము ।
 లెమ్ము ! లేలెమ్ము ! లెమ్మొహో ! ఆంధ్రవీర ॥

గై వైదిక యజ్ఞముల్, తురకల గోవధల్,
 అమ్మల జాతరల్, అంతమొందె ।
 ఆంధ్రరాజులు, రెడ్లు, కాపులు, కోమట్లు,
 కమ్మని చౌదర్ల సొమ్ముపోయె ।
 తెనుగుకు బందీలు - భోగాలతోపోరు-
 ఐశ్వర్యాహుల పేగు మాసిపోయె ।
 రాజమహారాజ రాజశ్రీ మార్తాండ
 తేజ కరుణావీర ఆంధ్రభోజ ।
 ఆని బిరుదులపై గూడ వైరమబ్బె ।
 తుదకు యీశ్వరునకుగూడ-
 ఆ ! పంగనామమె !
 పోయె నేటేట యెనిమిది కోట్లు మనవి ।
 నడచె బ్రహ్మపురి ఉత్తరంబున ఉత్కళులకు ।
 అదిగో ! పూరించె శంఖంబు చెన్నపురిలో ।
 వచ్చె కన్నడదండు బళ్ళారిదనుక !
 ఇంకనై నను నిద్దురి వీడుమయ్య ।
 లెమ్ము ! లేలెమ్ము ! లెమ్మొహో ! ఆంధ్రవీర ॥

(24-9-1938)

తూ త్ర మా ర్గ ము.

౧. “పోలిటిక్స్”న లక్షనత్తుల వ్రతమును
తంతు వితంతు మూర్ఖంబుకాదు ।
“పోలిటిక్స్”న మూడు వారింబులన్నంబు
పర్జించు నుపవాస దీక్షకాదు ।
“పోలిటిక్స్”న అహింసేతి పరమోధర్మ
మని పల్కు శ్రీంగ నీతికాదు ।
“పోలిటిక్స్”న కోటి రూప్యంబు లార్జించి
నిర్మించు కార్యక్రమంబుకాదు ।
“పోలిటిక్స్”న ‘కిలు-గెట్టింగు కిలు’ *
దండమెల్లను బ్రహ్మ తేజోమయంబు † ।
అనుచు ధీతతోబల్కు నాత్మయశుడు ।
అల్ల శ్రీ సుబ్రహ్మణ్య వర్యు డనఘ ॥

౨. రాట్లముల్ త్రిప్పినన్ రాజ్యముల్ కదలునే
లాంకసైరుల కూడు కూలుగాక ।
ఉప్పు పండిచినక నిప్పరిపోవునే
సంద్రీమ్ము లింకిన నింకుగాక ।
తాళ్ళుకోసిన తల బూరక పోవునే
కల్లంగడులపన్ను క్రాలుగాక ।

* The Game of killing and getting killed.

† “బ్రహ్మ తేజోమయః దండం” - మనుస్మృతి.

శాసనోల్లంఘనమిచ్చునే స్వారాజ్య
మిరువదేడాల వైదువచ్చుగాక ।

ఏల యీలాటి పిచ్చిపుల్లాయ పనులు ।

.....

అనుచు ధీరతతో బలు నాత్మీయశుభ ।

అల్ల శీఘ్ర సుబ్రహ్మణ్య వర్యుడనఘ ॥

(27-6-1933)

అ రాజక మార్గ ఖండన.

౧. ధనము కావలెనన్న లక్ష్మి గొల్వగ రాద
దోపిడి మార్గముల్ యేల మనకు ?
రాజ్యమేలవలెన్న రాజబాటను బోయి
డేరడూనుల, ఢిల్లీ జేరరాదె ? *
మతముద్ధరింపగా పూనిక గల్గుచో గాంధీ
హరిజనఘోష యేలమనకు ?
ముక్తి కావలెనన్న బ్రహ్మజ్యోతిషుడే, భాగ్యిని
మార్గము లేలమనకు చెప్పుచు ?
ముక్తులైనచచ్చలాంబి బాలుర జేరదీసి ।
గొంతుగోయించి మీమెడల్ ఉరికిబోయ ।
నేల యెరుకతో వర్తింపు డిలను మీరు ।
ఆంధ్రదేశపు వీరులో ! గుణకులార ॥
౨. ధర్మంబు నలెనన్న గోపాలకృష్ణుని
బ్రాహ్మణ ధర్మంబు బూనరాదె ?
తొత్తంబునలయుచో నల్లూరి వంశజు
తొత్తంబు బడసి తిరిగివరాదె ?
వైశ్యత్వముండేర వలయు కోరికయున్న ।
గాంధీశ్రేష్ఠుని రాట్న మేలరాదె ?
ముక్తి మార్గము జేర సాధింతుమన్నచో
బ్రహ్మజ్యోతిషుడే చరనలీల ?

కాని ఇహముకు సరముకు దూరమగుచు ।
చాటుమాటుల దాగుచు వెనుకనుండి ।
అప్రమత్తులై అన్యుల రూపునూపు ।
ధైర్య నావాస విశద్యమేల మనకు ?

౩. వాలిని చాటుగా బాణంపు తూటుల
నేసిన రాముండు కూలలేదె ?
భీష్ముని మాయచే సంపశయ్యును బంప
ధర్మజుడేగడే ధర్మపురికి ?
దుర్యోధనుని తొడల్ విరుగగొట్టిన భీము
డెట్టి ప్రభాతిని బడయగల్గె ?
వంగ దేశమునుండి ముప్పదై దేవుగా
బాంబులేసెడివారు ప్రభువులైరె ?
ధర్మమునునీడి మర్కము ననలెమరచి ।
అజ్ఞులై, అంధకారంబు బాప భువికి ।
ఆత్మ ఘాతుకమైనట్టి ఆడలాడు ।
అంధ దేశపు యువకుల నేమనందు ?

౪. నర కాసురుండంచు నధికాక పూర్వమే
బాణసంచా కాల్పు బాబులహహా !
బంగారు కశిపులే యనిబల్కి యొకనంక
నారసింహము బూప నెరచువారు ।
కాళీయ శణియని ఘాటుగా వాదించి
కొన్నిలు నాట్యంబు దిట్టనిడుచు ।

అ రాజక మార్గ ఖండన.

౧. ధనము కావలెనన్న లక్ష్మి గొల్వగ రాద
దోపిడి మార్గముల్ యేల మనకు ?
రాజ్యమేలవలెన్న రాజబాటను బోయి
డేరడూనుల, ఢిల్లీ జేరరాదె ? *
- మతముద్ధరింపగా పూనిక గల్గుచో, గాంధీ
హరిజనఘోష యేలమనకు ?
ముక్తి కావలెనన్న బ్రహ్మజ్యోతీయ డే, భాగిని
మార్గము లేలమనకు చెప్పు ?
ముక్కుపచ్చలాని బాలుర జేరగిసి !
గొంతుగోయించి మీ మెడల్ ఉరికిబోయి !
నేల యెరుకతో వర్తింపు డిలను మీరు !
ఆంధ్రదేశపు వీరులో ! యువకులారా ॥
౨. ధర్మము నలెనన్న గోపాలకృష్ణుని
బ్రాహ్మణ ధర్మము బూనరాదె ?
తొత్రింబునలయుచో నల్లూరి వంశజు
తొత్రింబు బడసి తిరింపరాదె ?
వైశ్యత్వముండేర వలయు కోరికయున్న !
గాంధీశ్రేష్ఠుని రాట్న మేలరాదె ?
ముక్తి మార్గము జేరి సాధింతుమన్నచో
బ్రహ్మజ్యోతీయ డేల ధనసలీల ?

కాని ఇహముకు సరముకు దూరమగుచు ।
చాటుమాటుల దాగుచు వెనుకనుండి ।
అప్రమత్తులౌ అన్యుల రూపునూపు ।
ధైర్య నాహస వీరత్వమేల మనకు ?

3. వాలిని చాటుగా బాణంపు తూటుల
నేసిన రాముండు కూలలేదె ?

భీష్ముని మాయచే సంపశయ్యకు బంప
ధర్మజుడేగడే ధర్మపురికి ?
దుర్యోధనుని తొడలో విరుగగొట్టిన భీము
జెట్టి ప్రభ్రాంతిని బడయగల్గె ?
వంగదేశమునుండి ముప్పదై దేవుగా
బాంబులేసెడివారు స్ర్భువులైరె ?

ధర్మమునువీడి సుర్మము నసలెమరచి ।
అజ్ఞులై, అంధకారంబు బాప భువికి ।
ఆత్మ ఘాతుకమైనట్టి ఆడలాడు ।
ఆంధ్రదేశపు యువకుల నేమనందు ?

౪. నర కాసురుండంచు నధకాక పూర్వమే
బాణసంచా కాల్పు బాబులహహ !
బంగారు కశిపులే యనిబల్కి యొకనంక
నారసింహము జూప నెరచువారు ।
కాళీయ ఫణియుని ఘాటుగా వాదించి
కొన్నింటి నాట్యంబు దిట్టనిడుచు ।

బలిసి మూడడుగులు అడిగి తేచ్చెదమంచు *

మదిని అహంకృతిన్ గొల్పువారు ।

రావణాసురుడంచు లంకకు భోమండ

సీత యన్నేషణత్ సల్పువారు ।

భరత ధర్మగిరిని బుద్ధుడు, క్రీస్తు, టల్టాయీల

మతముల మసలువారు ।

కాంగ్రెస్ ను పేర బూటక రాజకీయ !

సామధారక స్వరాజ్య వాసులమా !

భరత దేశపు దాస్యంబు బాపువారె ?

ఆంధ్ర దేశపు వీరులో ! యువకులార !! (1935)

* సంబాద్, ఫోనత్, స్వరాజ్యములు.

—)(—

స ము ద్ర గా న ము.

౧. “ఏమి పాడెదు సంద్రమా ! యెపుడునీవు ?

ఏమి పాడెదోగాని యెఱుకలేదు” ।

అనుచు కవులెంద రెందరో బలుకవిందు ।

లోకమెల్లను దెలియంగ వింతయిచట ।

ఏమి పాడెదు సంద్రమా ! యెపుడు నీవు ?

నాకు సెప్పవె సంద్రమా ! లీలనిపుడు ॥

౨. ఏమి పాడెదనయ్య, యో భూపవర్య ।

నీదు ప్రణవంపు నాదంబు నాల్గుదిశల ।

నిండియుండంగ సావిత్రీ సరసజేరి ।

వేయిదళముల పద్మంబు నందుగూడి ।

బ్రహ్మాదండెను వీణగా చేతబూని ।

పంచప్రాణంబులను నైదు తంతులంట ।

జీవయాత్రను లీలగా నడపుచుండ ।

వందలాదిగ మైశ్యను ఆవరించి ।

వేలకొలదిగ అడుగులు లోతుగల్గి ।

శాంతిరసమును యెల్లెడ వెల్లువలుగ ।

విరియజల్లుచు అంతరంగంబునందు ।

అగ్నిజ్వాలల నింపుగ నదుమకొనుచు ।

శబ్దమెచ్చట లేకుండ బిగియబట్టి ।

నిశ్చలతతోడ శ్రోత్రముల్ నిక్కబెట్టి ।

నీదు యోంకార నాదంబు యింపుగాను ।

వినుచునుండుదు యెల్లప్పుడగ తెగాని ।
నాదు గానంబులేల ? యో బ్రహ్మవర్య !
అయిన సెప్పెద యడిగిన కథన నీకు ॥

2. నాదు నాధుండు నా సెజ్జ వీడియుండ ।
విరహబాధల కోర్వొగ లేక యెపుడు ।
'రమ్ము ! రా ! రమ్ము ! రమ్ము'చు రమ్మచుచును ।
ప్రణయ గానంబు సేయుచునుండు నెపుడు ।
సార సాగర సార యో రసికసారి ।
బ్రహ్మభావము దెల్పుమో బ్రహ్మవర్య ॥

3. నీవు నాచెంగటకు వచ్చు యాదినమున ।
నీకు నర్ఘ్యంబు, పాద్యంబు పుష్పచయము ।
పరమ భక్తిని గీతముల్ పాటలెవ్వో ।
శక్తి యుక్తితో నర్పింతు నయ్య నీకు ।
హరి గైకొని నన్ను సున్నింపు నయ్య ।
స్వాగతంబిదె నీకు యో బ్రహ్మవర్య ॥

4. నాదు గర్భంబు నందున బుట్టినట్టి ।
వగడములు, ముత్యములు, మఱి రత్నములును ।
నజ్ర వైడూర్య మాదిగా రాసులెన్నో ।
నీకు కానుకగా దెచ్చి యిత్తునయ్య ।
హరి గైకొని యీభూమి రత్నగర్భ ।
జేసుకొమ్మచు బాడుదు నొక్క-సారి ॥

౧. ఇలను రారాజు లెందరో కలము * గట్టి ।
 పెద్ద యోడలు, నౌకలు, సబ్ మేరీన్లు ।
 శాంతి సమంబు లందున పెక్కుసార్లు ।
 నాదు మేనున దాటుచు రాజ్యములను ।
 నై భవములెన్నో, ఐశ్వర్యమెంతో భువిని ।
 అనుభవించుచు నుండంగ నీదు ప్రజలు ।
 ఈ యదాశీన భావాబు బూననేల ?
 విడువు డిక్కనైన మీనిద్ర నాల్గుదిశల ।
 తోసె యిచ్చెన ! పొండు ! వేవేగ మీరు ।
 అనుచు బాడుచు నుండుదు నొక్కసారి ॥
2. పాశ్చాత్యులెందంబు వాసు లైరోపియన్లు ।
 నేటికిప్పటి కేనురు యేండ్లు పైగ ।
 నౌకయానంబుచే నీదు రాజ్యమెల్ల ।
 మెల్ల మెల్లగ కాజేసి నీదు ప్రజల ।
 దాస్య శృంఖల బద్ధుల జేసివైచి ।
 గాఢ నిర్వీర్య, నిస్తేజ, నీరసులుగ ।
 జేయ, దేశంపు పరిరాజ్య వీడనలను ।
 వేగవేగమె పోద్రోలి నీదు మితము ।
 రాజ్య మర్జంబులను యిల బాటుకొనుకొను !
 ఆర్య సజ్జన మిత్ర యో భరతపుత్ర ।
 అనుచు బాడుచు నుండుదు నొక్కసారి ॥

* కలము = పెద్దపడవ.

౧. భరతభూమికి యెల్లను తూర్పు సంద్ర ।
 మగుచు నైదు రాష్ట్రంబు లనుజేరు సరసినయ్యు ।
 నాదు పల్లకు భర్త లనామకు లనెడి ।
 భానంబుదెల్పు బంగాళ ఘాత మనుచు ।
 పరులు * పలుకంగ నయ్యయో ! ఆంధ్రులైన ।
 వారి అనామకత్వంబు బాపుకొనరె ।
 అనుచు విలపించు చుండుదు నొక్కసారి ॥
౨. నీదు సంధ్యలలో “నాల్గు సంద్యా” లనంగ ।
 ఆర్మికంటార్టికట్లాంటికా పస్పికులనెడు ।
 నీదు సూత్రంబు పఠించి, వ్యాఖ్యజేసి ।
 లోకములకెల్ల స్వస్తి గీతికలబాడి ।
 శక్తికొలదిగ నీధర్మ సేవజేతు ।
 వినుము ! నేనేయు గానంబు బ్రహ్మవర్య ॥

* తూర్పు ఇండియాకంపెనీవారు.

ఆంధ్రదేశము - ఆరసికత్వము.

౧. ఆంధ్ర బ్రాహ్మణుడు :

జపతపస్సంధ్యాది జన్మకర్మలవీడి
 జెండాను యండగా జేరువాడు ।
 ఆత్మయశుండై న ఆంధ్రరత్నము వీడి
 ఒదుతా బుద్ధుల గొల్చునెవడు ।
 తాలిబొట్టునువీడి 'తళ్ల'ని చేబూని
 తంతుకారక సంఘ మేలునెవడు ।
 నవరసాన్నంబుల భోగించు నాత్మకు
 మేక మేతలబెట్టు మేటియెవడు ।
 త్యాగమని శాస్త్రజ్ఞానంబు తగ త్యజించి ।
 భోగమని పరరాజుల భోగ్యుమగుచు ।
 రంగమని మద్దిరంగని జేరువాడు ।
 అహహ ! ఆంధ్రదేశపు రసికులే ? శాస్త్రిగారు ॥

౨. ఆంధ్ర సత్యాగ్రహి :

ఆంధ్రదేశముకెల్ల నధిపతి యా వేశ
 అన్యమతముల నధిష్ఠించువాడు ।
 అగ్నిసాక్షిగొన్న అంబుజాక్షికి * కామ
 విధ్వంస వైధప్య మిచ్చువాడు ।

* 'అన్నమేచ, కామేచ, ధర్మేచ' వివాహ మంత్రము.

ఆహారమందలి ఆచారమునువీడి

అన్నంబు వర్జించు మిన్నయెవడు ।

సత్యాగ్రహము పేర సరస మింతయులేక

నా స్తిక్యము వహించు రసికుడెవడు ।

అంగ భాషామనసుడై యజ్ఞుడగుచు ।

వెన్నముద్దల విడనాడు వెన్నుడెవడు ।

రామచంద్రుని ద్రోలెటి రక్కసి యట !

అహహ ! హనుమంతరాయల రసికమేమొ ॥

3. ఆంధ్రక్షత్రియుడు :

పెద్దాపురాధీను గద్దెను చేబూను

యద్దంపు చతుల దత్తుడెవడు ।

జగమున కెల్లను పతి నంచు సొగసుగా

మీసంబు దిప్పెడి మేటియెవడు ।

వర్మలలోకెల్ల వన్నెకెక్కిన వర్మ

నని రూఢిప్రాధంబు బల్కువాడు ।

తూత్రంబు యిలవీడి మాత్రలం గడులలో

రాత్ర్యహంబులు సల్పు రసికుడెవడు ।

నేటికొచ్చెను 'ఆంధ్రాంధ్ర రాష్ట్ర' గాడు ।

రాజ్యమును వీడి 'రైతుపత్రిక' కు నీడు ।

ఏటి రసికత్వ మీ ఆంధ్రభూమి యందు ।

అహహ ! వత్స జగ్పతి వర్మ యీ ఇలను నీకు ॥

౪. ఆంధ్ర మహిళ :

వీనుల కింపుగా వీణెను చేబూని
 విన్నాణముగ బాడు వీరవనిత ।
 సారస్వతినిబోలు సంగీత సాహిత్య
 సరసంపు మిన్న మా చిన్ని యంబ ।
 సంపూర్ణ స్వాతంత్ర సమరంబు సల్పెడి
 వేశల స్వాతంత్ర సారసాక్షి ।
 రాజధానీపుర రాజ్యమేలెడి నాడు
 రాణించు వాణి మా దుర్గరాణి ।

అట్టి దుర్గకు అబ్బెనే దుర్బలమగు ।
 హిందీ, గాంధీయు, బందీలు, సత్యాగ్రహంబు ।
 గాక పట్టమహిషి కాకున్నె యిచట ।
 మా కనకదుర్గకు నీడుగా జోడుగాను ॥

(7-8-1938)

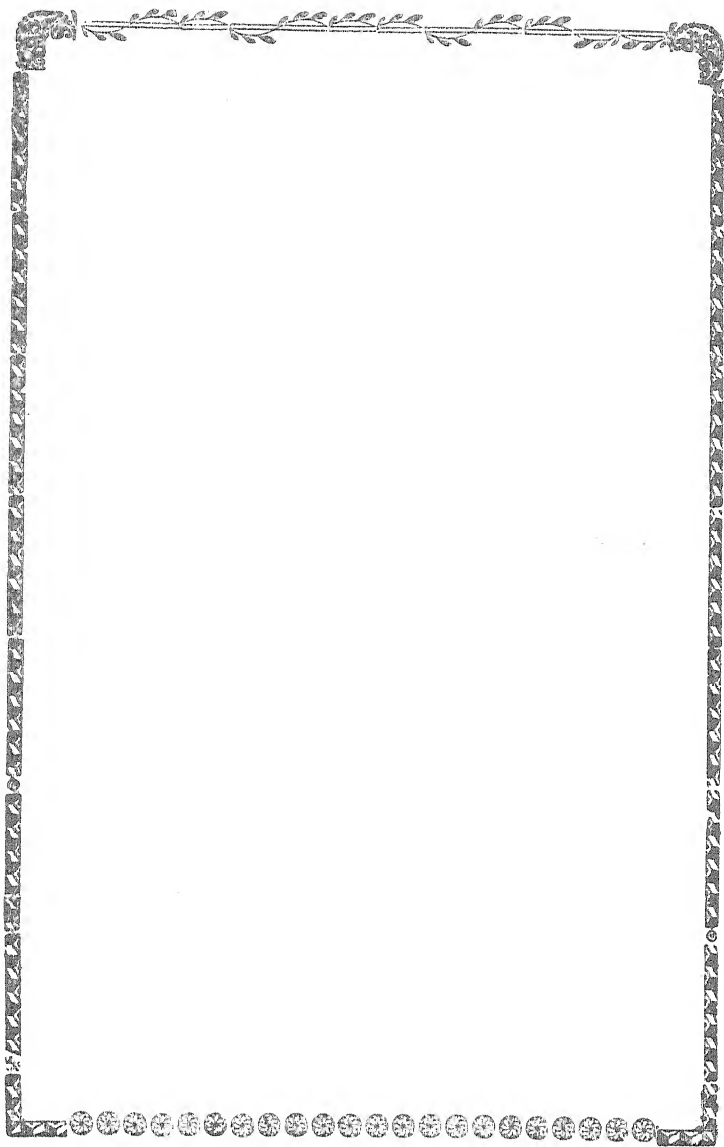
సుఖదుఃఖములు *

౧. సుఖదుఃఖములు రెండు - కావడికుండత్ ।
 సుఖమెక్కువాయెనా - దుఃఖంబు సమయు ।
 దుఃఖంబు మెండైన - సుఖమంతరించు ।
 గాన యీరెండింటి - గతులను గనక ।
 ఆత్మపై ములుసూపు - మాత్స్థీయరాయ ॥
౨. నిత్యంబు, భద్రంబు - నీరాజనంబు ।
 నీకు తప్పక గల్గు - నీలవర్ణుండ ॥
 నియమ బద్ధుడవీవు - యమనియమంబు ।
 సాధక చిహ్నముల్ - సిద్ధుడవుకమ్ము ।
 సుఖనున్న శాశ్వత - సుఖ దమ్మెకాని ।
 బుద్బుదప్రాయముల్ - బ్యాంకిపేపర్లు ।
 డబ్బులేమికిగాని - దబ్బరకుగాని ।
 జంకకో ! జంకకో ! జాతీయవర్య ॥
౩. కంటిపై పొరదీసి - కనుపాపగనుము ।
 దారిద్ర్యమును బాసి - ధనవంతుడగుము ।
 బూజు దులిపినయట్లు - లక్ష్మీ సీకిచ్చు ।
 నిపురూదినంతనే - నిష్పవై బడును ।
 మబ్బు బాసిన భాను - డుదయించు పగిది ।
 దీని యర్థముదెలిసి - దీనత వదలి ।
 నిత్యంబు సుఖముండు - మో సుబ్బరాయ ॥

* శ్రీ శీరం వెంకటసుబ్బారావుగారికి చెప్పినవి.

పంచమశ్లోతి:

ఇతర విషయములు.

ఝాన్సీలక్ష్మి : అట్లతద్ది పాట.

౧. తక్కువేమి మనకూ ।
ఝాన్సీ - యొక తె యుండువరకూ ॥
౨. లేయుం బవళులు ।
రెండు చేతులను ।
సూర్య చంద్రులును ।
నక్షత్రంబులు ।
హస్త గతములై ।
వెలుగు చుండు - మన ।
ఝాన్సీ యుండగను ।
తక్కువేమి మనకూ ॥ ఝాన్సీ ॥
౩. కాళ్ళవేళ్ళకును ।
చేతి గోళ్ళకును ।
పాదములకు - మరి ।
హస్తం బులిపై ।
శక్తి రూపమగు ।
ఎర్రని రేఖలు ।
వెలసియుండు - మన ।
ఝాన్సీ యుండగను ॥ తక్కువేమి ॥
౪. ఆకాశంబున ।
గరుడ విమానము ।
పై విహరింపుచు ।

కృష్ణ గూడుకొని ।
 శంఖు చక్రములు ।
 చేత బూని - మన ।
 శత్రు కోట్టిపై ।
 యుద్ధము జేసెడి ।
 ధూన్సిరాణి - మన ।
 పాలిట నుండగ ॥ తక్కువేమి ॥

౫. ఆంధ్రావనిలో ।
 కృష్ణ యొడ్డునను ।
 విజయ వాడలో ।
 కోట గట్టికొని ।
 దుర్గ గూడి యా ।
 దుర్గం బందున ।
 రాజ్యము నేలెడి ।
 రాణి యుండగను ।
 తక్కువేమి మనకూ ।
 ధూన్సి - ఒకతె యుండువరకూ ॥

(1932 సెప్టెంబరు)

శ్రీ సుబ్బరాజుగారు.

౧. వేదమతముల నెల్ల - దానధర్మములచే
 నుద్ధరించెడి కోటి - పృథుడెవడు ।
 కోసనీమా ధ్యక్షుడను - కితాబ్ సిద్ధిప
 జ్యాంకి బోర్డుల నేలు - మేటి యెవడు ।
 ఐశ్వర్యవంతుడై - అన్నాతురులకెల్ల
 అండగా నిలచెడి - అంధు డెవడు ।
 సాధుస జ్ఞులెల్ల - శరణు నీవని వేడ
 స్వారాజ్య సమరంబు - సల్పునెవడు ।
 ఉభయగోదావరీ మధ్య పల్లెనేలు * ।
 సుబ్బరాయల మిత్రుడు - సుబ్బరాజు ।
 గలుగ మన కేటి కొదువ- యో - చిన్నియబ ।
 విజయపుర రాణి, శ్రీవాణి, దుర్గరాణి ॥
౨. ధర్మబద్ధుడు, ధనవంతు డామ్రపురపు ।
 కాంగ్రెసేలెడి సిపులుండు, రాజ్యయశుడు ।
 ముక్తికాంతను మరపించు సాగసు నగవు ।
 నేడు రాణించడేమొ యీ సుబ్బరాజు ?
౩. రాజునకు వర్గమేడురు † ।
 యుండంగను నలయుగాదె స్మృత్యార్థమునన్ ।
 మరచెనా ? విడచెనా ? ఈ కలి ।
 కాలపు మహిమంబా? లేక మరయేకతనో ?

* నడిమిపల్లె.

† సప్తాంగములు (మను).

౪. మంత్రి దుర్బలుడు దుష్ప్రారివాడు ।

పురము కోటకాదు కోడుకాని * ।

జానపదబెల్ల జార్జికి జెందదే !

రాజ్యమెల్లసేయు రాజ్యయగును ?

౫. కోశమెల్ల కోట దాటిపోయెనుగాదె ।

సైన్యమెల్ల కోమటిండ్ల దూరె ।

మిత్రులైన మేము మిగిలియుంటిమి యింక ।

నమ్మి యేలరాదె ? రాజవర్యా ॥

౬. దైవంబ నిన్ను మెచ్చును ।

దీవిజాను, కన్నెరలు నీకు పుష్ప శతంబుల్ ।

ఇలపై భక్తితో నిత్తురు ।

ఇటునటు జూడంగ నేల యీశ్వరు డుండన్ ?

౭. కావున దూకుము రంగము ।

నడుపుము రాజ్యంగ తంత్ర వీరుడ వగుచున్ ।

పూనుము దండము పూన్కెతో ।

చెండుము నీ శత్రుకోటి నుద్దండుడవై ॥

౮. మా ఆశీస్సులు నీకును ।

వరతంబుగ గల్గుచుండు నిర్మల బుద్ధిక్ ।

భారము మాపై వేయుచు ।

నిర్జింపుము నీదు నైరి నర్జునుబోలెన్ ॥

౯. కృష్ణాష్టమి నాడొచ్చెను ।

కృష్ణుడు నీ యింటిదాక రాధాయుత్తుడై ।

* కోడుకాదుపాడు.

రమ్మని పట్టెదొ పాదము ।

పొమ్మని పోదోలి వెడలిపొమ్మనియెడవో ?

౧౧. రమ్మన్న రాజ్య మిత్తును ।

పొమ్మన్నను పోవు నీడు పొలములు పెక్కుల్ ।

ఇమ్ముగ నేలును భక్తితో ।

నమ్మిన నమ్మకయునున్న నారాయణుడున్ ॥

౧౨. నరుడవు నీవయ కాదే ।

నారాయణు డిలను వెలయు బ్రహ్మణ్యుండే ।

ఏటికి సశయముంకను ।

నేడే నను చదువు గీత పాఠార్థములన్ ॥

౧౩. గీతా పాఠా యణమున ।

అబ్బును నీతియును రీతి నిబ్బర బుద్ధిన్ ।

తెబ్బిబ్బు భాతి నడలుము ।

సర్వము కృష్ణాక్షణంబ యనుచును మదిలో ॥

౧౪. నరులకు యేలిక కృష్ణుడు ।

నారాయణుకైన రావు రాజ్య సుఖంబుల్ ।

నరులకు యత్నములేనిదె ।

నరనారాయణుల జేరు నన్ని యశంబుల్ ॥

౧౫. కావున విడువుము విషదము ।

పూనికతో నెక్కుపెట్టి గాండీవంబున్ ।

వేగమె యెక్కుము అరదము ।

సరసను సారధ్యమిత్తు స్వారాజ్యముకై ॥

(1935 కృష్ణాష్టమి)

జగదీశ చంద్ర బోస్.

“కౌస్కూగ్నిపు” నుగట్టి తరులతా మర్కముల్
 కంటికి పై ద్రోలు ఘనుడెవడు ?
 మార్కొని కంటె మున్నంగ “వైరెస్సు” ను
 మూర్కొన్న మార్కండ మూర్తి టెవరు ?
 పదునేడు లక్షల గూప్యంబు లిచ్చి బోస్
 శాస్త్రాలయము బ్రతిష్ఠించె నెవడు ?
 జీవనిర్జీ వైశ్య సమితి సంధాన యో
 జగదీశ చంద్ర నీ మేటియెవడు ?

లట్టి చిరజీవు - డటజూడు ! అ స్తమించి ।
 మరలుచున్నాడు తన స్వీయ మండలముకు * ।
 ఓషధులబోవ నిత్య మార్కండమూర్తి † ।
 అభినవాద్వైత బ్రహ్మ నిఖలాంభ్ర వర్మ ॥

—CC—

* చంద్రమండలము; జగదీశచంద్రుడు.

† మార్కొనీ = మార్కండేయులు.

టా) ట్రస్క.

వియలిస్తోకు(1)న బుట్టి - రియలుస్కూలున(2) జన్మించి-
కారగారముజేరి - గడపినావు ।

లండను(3) పురమందు - లెనిను(4). ప్లేఖనోలనో(5)
'ఇస్క్రా' జ్యోతి(6)ని - వెలిగించినావు ।

హంగేరి, టర్కీ, ప్యా - రిను, స్పెయిను, విడనాడి-
'నవ్యమి' ల జేరి(7) - మసలినావు ।

మాతృదేశంబందు - జ్యోతి వెల్లుగై యెగుర(8)-
లెనినుతో రాజ్యంబు - నేలినావు ।

నరుస పరిదేశ యుద్ధంపు ముంత్రించుచు ।

పిదప రైల్వేల దిద్ది క్రోధంబు మాన్పి ।

తుదకు స్టాలిను (9) కుట్రలో తుల్పిపడియు ।

ఐరోపాయందు నిలువంగ నీడలేక ।

మెక్సికోజేరి, ఋషి జీవనంబు బూని ।

నేడు కూరంపు మృత్యువు వాతబడియు ।

'జయము ! నాల్గవ శ్రేణికి(10) జయ !' ముటంచు ।

దివికి యేగితివో ! లియాన్ ట్రాట్స్కీకయ్య ॥

(1) Bialystok; (2) Real Schule; (3) London;
(4) Lenin; (5) Plekhanov; (6) 'Iskra' (Spa-
rk); (7) 'Novy Mir' (New World); (8) The
Red Flag; (9) Stalin; (10) Fourth Inter-
National. Iskra and 'Novy Mir' were two
papers started by Trotsky.

శ్రీనివాస అయ్యంగార్.

౧. 'హిందులూ'* యంతయుం గరతలామలకంబు

గంగా పరవాహంబు గాంచినావు ।

పాము కుబుసము వీడుకై జడి బానిస

సి. వి. యి.† కొన్నిళ్ళు పెడలినావు ।

వింధ్య దక్షిణశ్రాంతి మంధ్యత్వమును బాస

వీర కాగ్రెసు వీర మలరినావు ।

దేశమెల్లడ గాధి బానిసత్వముబూన

దీక్షతో నాత్మ సేవించినావు ।

బ్రిటిషు, జప్టిను మహాలకందముల బెరికి ।

శుభ్ర స్వారాజ్య సుందర భవనములను ।

గట్టినాడవు - యోధీర తమిళవర్య !

రమ్ము ! మాపురి కిదెనీకు స్వాగతంబు ॥

౨ శ్రీరంగ జనరంగ నాయకీ భోగ

లీలాలోలనుడ వీవు శ్రీనివాస ।

బౌత్తరాత్యులె మేటి 'బాపుజీ' లను భ్రాంతి

పాందోలిన వొడ్ల స్వామి వీవు ।

తెన్న, నాయరు, తమిళ, ఆదిజాతల "అయ్య"

లను లోన జేర్చిన గొప్ప అయ్య ।

ఆంధ్ర 'గారి'ను బిరుదు గౌరవంబుగ నీదు ।

పేరునందున జేర్చు మాన్యవర్య ।

పంచభూతము లవి యైదు తమోమాయ ।
రాజ్యగుణములు గణములు రాజసములు ।
మనసో లోనను బిగియించి యెఱుగుమయ్య ।
ఆత్మ స్వారాజ్య జ్యోతిలో మనలమయ్య ॥

3. శ్రీ నివాసుడవె ?

శిరిలచ్చి పాదపూజలు సేయు మూలంపు
బ్రహ్మమేను ।

ధనవంతుడవె ?

“అంధ్రులెల్లరు దొంగ”లని బలుకు
శా తిండియక బ్యాంకి నిల్లు ! కాలదన్నిన
ఆత్మయశుడ ।

దానశీలుడవె ?

ముల్లొకముల నొక్క తృటిలోన బ్రహ్మ
ర్పణంబని గ్రహించువాడ ।

తిరుపతి మీదె ?

అంధ్ర అద్వైతసిద్ధి యీలోకమెల్ల
చాల నవతరించిన శుద్ధ బ్రహ్మవరుడ ।

ఇదుగో ! నీకిదె మా గోష్ఠి స్వాగతంబు ।

రమ్ము ! మా కనకదుర్గా పురంబునకును ।

పొమ్ము ! సేవలుచేసుక శుభము గల్గు ।

తెమ్ము ! నుత్పర స్వారాజ్యసిద్ధి జమ్ము ॥

ఈ నాటికి నేడ ? ఇప్పటికి తొమ్మిది దీరపు
యేడుగడచె ।

ఎన్నాళ్ళకు తిరిగి వచ్చితివి ! గోపక
మిత్రను ! బౌనుగాని ।

నీ తరుణము వచ్చెనా ? మాడేం డ్లింకను
వివినమార్గముల బూనవలూడె ?

ముహూర్తము వచ్చిన వెన్నె తగుటయు
కర్జముకాదు ।

మరి కాలము పాటును వేగిరంపునుం దప్పె ।

శత్రుకోటియు బలిష్ఠులు ।

కేవల మాంగు లొక్కరే కారు ।

ఇట యింటి దొంగలును పెక్కు కలారు ।

ధిక్ ! జాగ్రత ! దద్దిర పాటునద్దు మిత్రమా !

(1-1-1939)

మ డి పా ట.

౧. మడిమడి - య నెదవు - మనసా ।
 నీకు - మడియేదో - తెలియాదు ।
 మతిలేని - మనసా ॥ మడిమడి ॥

౨. మాల మాదిగలను - మతాంతరులజేసి ।
 మనకొంపకే - మూల - ముప్పునుదెచ్చెడి ॥మడి॥

౩. వర్ణము - లవియేల - మనకు ।
 రెండు - వర్ణములేగలవు - యిలకు ।
 అందు - స్త్రీలు తెల్లనివారు ।
 మగలు - నల్లనివారు ।
 దీని - యర్థము ద్రోసి ।
 నోరు - జేసుకపట్టి ।
 మడిమడి - య నెదవు - మనసా ॥
 నీకు - మడియేదో - తెలియాదు ।
 మతిలేని - మనసా ॥ మడి మడి ॥

ఇ ల్లు.

౧ ఇంటగెలిచికాని - రెచ్చగెలువగరాదు

ఇంట ముండనూపి - బయట శవము ।

ఇంట గెలువరోరి - యికనైన యెఱుకతో ।

ఇందుడైన నీకు - శరణు జొచ్చు ॥

౨. ఇల్లైకద మనుజులకును ।

ఇల్లైకద రాజ్యములకు యిల్లై తల్ల ।

ఇల్లై పిల్లలభాగ్యము ।

ఇల్లై ముల్లోకములకు మూలమును వేయ్ ॥

౩. ఇల్లు వాకిలండు)-యిల్లాలు గృహిణిబో ।

ఇల్లులేనివాడ - వల్లకాడ ।

ఇల్లు-యిల్లు-యిల్లు - ఇదియెనా “విల్లు” సూ ।

చెల్లు నీశ్వరుండు - సాక్షిగాను ॥

౪. ఇల్లున్న యూశ్వరుండును ।

ఇల్లున్నను రాజ్య ధనము యశములు కలుగున్ ।

ఇల్లున్న తపము లబ్బును ।

ఇల్లై సూ సకలసౌఖ్య కారణమగుమీ ॥

౫. ఆత్మకు దేహుచిల్లగు ।

రాజ్యమునకు దుర్గసాధ మిల్లగుగాదె ।

అలయ మిల్లగు దేవుని ।

గృహమే మానవునిసొత్తు మహిలో సువేయ్ ॥

1. ఆంధ్రులకు ఆంధ్రరాష్ట్రము ।
 భారతజాతికిని తగును భారతరాజ్యమ్ ।
 మానవకోటికి మహిలో ।
 శ్రీ సామ్రాజ్యంపులక్ష్మి యిల్ల గు సువ్వే ॥

2. ఈయింటితత్వ మెఱుకతో ।
 చదివిన, మననంబు భక్తి శ్రద్ధతో విన్నన్ ।
 అబ్బును యిహమును, పరమును ।
 తన్నదు బ్రహ్మణ్యు వరము భక్తులకెల్లన్ ॥

(1938 జూన్)

—//—

దండు పాట.

౧. ఢిల్లీ సుల్తాన్ ।
 పట్టుక పోతాన్ ।
 డేరా డూన్‌కి ।
 డేజీ యెల్తామ్ ।
 చెన్నాపట్టం కోట ।
 చెండాడు కొస్తామ్ ।
 బళ్ళారిలో టిప్పు ।
 ఖిల్లా నిల్పిస్తామ్ ।
 బ్రహ్మపురిలో మన -
 ధర్మం స్థాపిస్తామ్ ।
 హైదరాబాద్ - రాజ్యమున దే ।
 హైదరాబాద్ - రాజ్యమున దే ॥ ఢిల్లీ సుల్తాన్ ॥
౨. రామనగరులో - గుళ్లు కట్టిస్తామ్ ।
 కనకదుర్గకూ - కానుకలిస్తామ్ ।
 విజయవాడలో - కోటకట్టిస్తామ్ ।
 బందరు రేవులో - ఓడలు కడతామ్ ।
 మీరో - మేమో ।
 చూడుడి - యెవరో ?
 కాసుకోరా - కాళేశ్వరుడా ॥ ఢిల్లీ సుల్తాన్ ॥

(1937 జనవరి)

స్వరాజ్యక్షేత్ర స్వయంవరము.

౧. గాంధీని మించిన - “గాంధీ” యెవడే ।
అమ్మా ! ఓ కొమ్మా ॥ గాంధీని మించిన ॥
౨. కొండంతవాడని - ‘కొండ’ ను బిలువగ ।
‘గుండుసున్న’(1) అయె - నమ్మా ! ఓ కొమ్మా
॥ గాంధీని ॥
౩. వల్లభుడౌనని - ‘వల్లభు’ జేరగ । (2)
‘వందేమాతర’ - మనునే ॥ ఓకొమ్మా ॥ గాంధీని ॥
౪. శౌర్యవంతుడని - పౌకతల్లి జూడ ।
సవతిపోరులే (3) యమ్మా ! ఓకొమ్మా ॥ గాంధీని ॥
౫. నూనవంతుడని - మాలవు(4) జేరగ ।
మాలగోలయకా(5) - నమ్మా ॥ ఓకొమ్మా ॥ గాంధీని ॥
౬. జాతీయుండని - జవనూరు జేరగ ।
జారత్వము మెండే(6) - తమ్మాతో ॥ గాంధీని ॥
౭. దాసవరుండని - బోసును బిలువగ ।
బోసివాడె యో - కొమ్మా ॥ గాంధీని మించిన ॥
౮. భాగ్యవంతుడని - బజాజు(7) గొలువగ ।
భానిసత్వమే - యమ్మా ! ఓకొమ్మా ॥ గాంధీని ॥

(1) “From Hero to Zero”, (2) వల్లభాయువశేష్.

(3) Islamic damsels and American women.

(4) మాలవ్యాజీ. (5) Poona Harijan pact.

(6) భావ జాత్యము. (Intellectual concubinage with Russia). (7) జమ్నాబాద్ బజాజ్.

౯. రామసగరున - రాజ్యము నేలిన ।
 ఇల గోపకునకు - యీడగువాడే ।
 జయ విజయపురి - నేలెటివాడే ।
 బ్రహ్మస్యుండగు - సుబ్రహ్మస్యుడే ।
 మనుజాధినాథుడే - మత్స్రీయుండే ।
 గాంధీనిమించిన - “గార్హ” యితడే ।
 నమ్మా - ఓకొమ్మా ॥ గాంధీని మించిన॥

—:0:—

“ శ్రీ ముఖము ”

౧. శ్రీముఖ - సంవత్సర ।
 పుష్యమి - బహుళమందు ।
 ఆమవస - తిథినాడు ।
 వడ్డీహ - కూటమిలో ।
 ఈభువి - కంపమొందె । *
 దీని య - గము నేడు ।
 వినరె న - జ్జనులారా ॥ శ్రీముఖ॥
౨. ఇలను - రక్కసులెల ।
 కూర హిం - సాలతోడ ।
 వెల్లు - విరచి సాధు ।
 సజ్జను - లను బాధ ।
 పెల్లుచుండగ ।
 చుట్టు ముట్టుచు ।
 జెట్టి వీరుడు ।
 బ్రహ్మవర్యుడు ।
 విద్రవిడిచి యా ।
 భద్రకాళితో ।
 ఉద్ధరింపగ । బయల్పెడలెను ॥
 దీని యర్థము - గనరె ॥ సజ్జనులారా ॥ శ్రీముఖ॥

(15-1-1934)

* పీహు భూకంపము.

జై ! జగన్నాథ !

స గాంధీ ।

స గొర్ఖర్ ।

స కాంగ్రెస్ ।

స గొర్ఖెట్ ।

సచేరాట్ట తత్వాది -

“నో-ఛేంజ్” హత్వమ్ ।

అహమ్ బ్రహ్మసిద్ధిమ్ ।

మమే కం శరణ్యమ్ !

చతుస్సగ రాంతిమ్ ।

బోలో ! జగన్నాథమూర్తే ॥

(4-1-1938)

ఓమ్ స్వస్తి.

